ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра обліку і оподаткування

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи
на здобуття ступеня вищої освіти Магістр

на тему: «Методика обліку грошових коштів та аналіз платоспроможності підприємства»

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
Облік і оподаткування
спеціальності 071 Облік і оподаткування
ступеня вищої освіти Магістр
групи 1
Гладка І. В.
Керівник: Лега О. В.
Рецензент:

Полтава - 2022 року

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП..... 5

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ..... 9

1.1. Економічний зміст грошових коштів, їх класифікація, функції 9

1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення... 15

РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ..... 20

2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства 20

2.2. Облік грошових коштів та відображення інформації у звітності 25

2.3. Податкові аспекти обліку грошових операцій..... 37

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ І ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА..... 40

3.1. Фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання 40

3.2. Аналіз ліквідності балансу та оцінювання платоспроможності підприємства за системою відносних показників 49

3.3. Визначення ознак поточної, критичної та надкритичної неплатоспроможності..... 55

ВИСНОВКИ..... 61

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 64

ДОДАТКИ..... 72

ВСТУП

Актуальність теми. Війна, розв'язана росією в Україні, вплинула на всі сторони життя українців та діяльності як суб'єктів господарювання, так і банківської системи. Та факт справної та злагодженої роботи фінансової системи України у воєнний час є беззаперечним [65]. Зокрема: всі банки України підключені до системи електронних платежів НБУ і мають можливість здійснювати платежі клієнтів у штатному режимі - 23 години на добу та 7 днів на тиждень, ураховуючи власні потреби та потреби своїх клієнтів; під час вихідних днів здебільшого не працюють лише банківські філії та відділення; банки продовжують забезпечувати безперебійне здійснення безготівкових розрахунків юридичних та фізичних осіб, а також роботу платіжної інфраструктури (зокрема pos-терміналів та банкоматів); у звичайному режимі відбуваються безготівкові розрахунки та операції за допомогою платіжних карток (Mastercard, Visa тощо); клієнти банків можуть цілодобово та незалежно від вихідних днів здійснювати безготівкові розрахунки або у разі необхідності знімати готівку в банкоматах; банки підтримують роботу систем мобільного та інтернет-банкінгу забезпечуючи клієнтів постійним дистанційним доступом до управління власними коштами [11].

Все це ще раз підтверджує, що грошові потоки - важливий елемент ефективної діяльності як фізичних так і юридичних осіб. Тому для суб'єктів господарювання питання обліково-аналітичного управління грошовими коштами є актуальним питанням. Оцінка грошових потоків підприємства є провідним етапом визначення ефективності управління фінансами для будь-якого підприємства, визначення його фінансового стану, що вимагає від обліково-аналітичної системи підприємств надійних та достовірних даних, згенерованих у результаті надходження та витрачання грошових коштів та їх еквівалентів.

Отже, існує необхідність у визначені проблем обліку, аналізу грошових потоків як основного чинника фінансового стану підприємства та

удосконалення цих результатів в обліку і звітності.

Дослідженню питань обліку грошових коштів та аналізу платоспроможності присвячені праці вітчизняної облікової спільноти. Зокрема, проблеми обліку грошових коштів та проблеми їх рішень розглядалися у працях Гушу Д., Несходовський І. С., Скоробогатова В. В., Туржанський В. А.

Мета та завдання для дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження і систематизація інформації щодо організації і методики обліку грошових коштів і аналізу ліквідності та платоспроможності на сільськогосподарському підприємстві на основі існуючої нормативно-законодавчої бази та літературних джерел на базі обраного підприємства аграрної галузі.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначені для вирішення такі завдання:

- визначення економічної сутності грошових коштів та потоків, їх класифікації в бухгалтерському обліку;

- аналіз нормативного регулювання бухгалтерського обліку грошових коштів та їх руху на сільськогосподарських підприємствах;

- дослідження стану проблематики теми дослідження щодо обліку грошових коштів й аналізу ліквідності та платоспроможності;

- дослідити та внести пропозиції з уточнення сутності понять «грошові кошти», «готівка» і «безготівковий розрахунок»;

- дослідження порядку документування, ведення синтетичного та аналітичного обліку грошових коштів;

- визначення порядку відображення грошових коштів у фінансовій звітності досліджуваного підприємства;

- здійснення оцінку показників ліквідності та платоспроможності досліджуваного підприємства.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес бухгалтерського обліку грошових коштів та аналізу показників ліквідності та платоспроможності на підприємствах. Предметом дослідження є сукупність

теоретико-методичних та практичних підходів щодо бухгалтерського обліку грошових коштів та аналізу ліквідності та платоспроможності на ПАФ «Рхххххххха» Полтавського району.

Методи дослідження. Для забезпечення та підтвердження мети кваліфікаційної роботи використовувались такі методи досліджень як дедукція та індукція, аналіз та аналогія. У процесі дослідження вивчені праці вітчизняних науковців щодо обліку грошових коштів, використано облікові та звітні дані досліджуваного підприємства за 2019 – 2021 рр.

Наукова новизна одержаних результатів:

1) дослідження грошових коштів, як об'єкту обліку показав, що грошові кошти присутні на початковому і кінцевому етапах облікового процесу, який включає придбання запасів, виробництво продукції (виконання робіт, надання послуг), а також їх продаж і, відповідно, отримання виручки у вигляді коштів, які зараховані на поточний рахунок в банку або ж отримання готівки в касу підприємства;

2) Охарактеризовано процес адаптації фінансової системи, зокрема у частині безготівкових розрахунків до воєнного часу. Узагальнено переваги кешлесу у воєнний час, зокрема швидкість (пошук по кишенях під час повітряної тривоги); зниження до мінімуму ризику отримання фальшивих купюр; контроль (за допомогою онлайн-банкінгу є можливість контролювати сімейний бюджет, визначати найнеобхідніші статті витрат, планувати покупки, вчасно сплачувати комунальні та інші необхідні регулярні платежі онлайн); безпека, на яку завжди наражаються як клієнти, так і працівники обслуговуючої та банківської сфери при операціях з готівкою;

3) згідно проведеного моніторингу умов та правил надання кредитних канікул на час військового стану встановлено їх недоліки: встановлення % за кредитами, хоча і зниженими (наприклад, Приват банк змінив умови кредитних канікул під час воєнного стану з 01.04.22, почавши нараховувати 1,7% замість 0,001 %); оформлення онлайн-заяви для отримання права на кредитні канікули (у військовий стан така умова може бути не дотримана, що пов'язано як з

людським фактором (стрес, втрата карти та інформації по ній тощо), так і технічними проблемами (доступ до гаджетів, інтернету) та ін.

4) встановлено, що одним з методів підтримки клієнтів у військовий час є введення кредитних канікул - пільгові умови договору, коли клієнти мають право не вносити обов'язковий мінімальний платіж. Ознаками кредитних канікул є відтермінування сплати боргу та правом кредитора, перевагами - можливість на законних підставах отримати відстрочку в погашенні кредиту у важкій фінансовій ситуації; зниження кредитного навантаження; відсутність пені і штрафів за прострочення платежів, що особливо актуально у випадку перебування у зоні бойових дій чи через втрату доходу.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблено рекомендації, що сприятимуть оптимізації чистого грошового потоку, збалансованості руху коштів, синхронності їх формування на підприємстві через налагодження дієвої системи обліку та управління грошовими потоками на підприємствах.

Апробації результатів дослідження. Підсумки наукового дослідження доповідались, обговорювались автором й одержали схвалення на III Міжнародній науково-практичній конференції «Авіація, промисловість, суспільство» (м. Кременчук, 12 трав. 2022 р.), VI Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» (м. Дніпро 12-13 травня 2022 р.), науково-практичній конференції студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик.

Публікації. Основні положення дослідження викладено у працях:

1. Грошові кошти як об’єкт обліку;

2. Безготівкові розрахунки у військовий час як складова «фінансової» оборони України;

3. Кредитні канікули як спосіб підтримки клієнтів банків у військовий час.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

1.1. Економічний зміст грошових коштів, їх класифікація, функції

Гроші виступають основним інструментом функціонування ринкової економіки. Це обумовлюються тим, що вони опосередковують всі економічні відносини людей з приводу купівлі-продажу результатів їхньої діяльності. Свої функції гроші виконують у результаті безперервного руху у сфері обігу.

Гроші стали невід'ємною частиною життя суспільства. Без їх існування не можливе ефективне функціонування економічних процесів (виробництва, купівлі-продажу товарів, послуг тощо) [61].

За допомогою грошей забезпечується сталий розвиток економіки, гроші стають певним важелем в руках держави, за допомогою якого контролюється стабільність економічних процесів.

Гроші діють в різних формах (рис. 1.1), їх суть виражається через функції, які вони виконують. Завдяки функціям грошей, як засобу обігу та платежів, вони постійно знаходяться в русі [58].

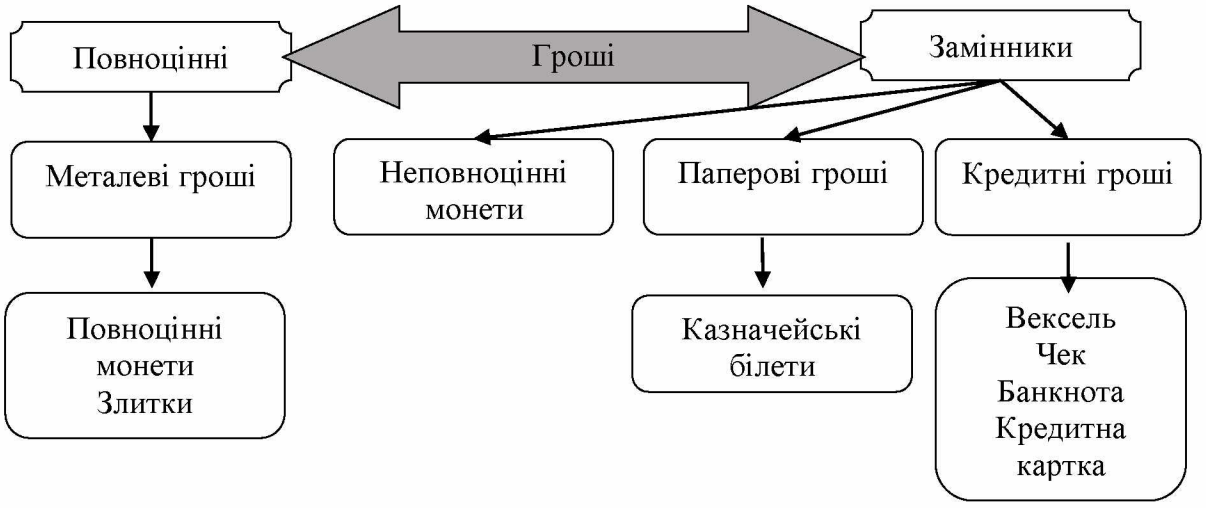

Рис. 1.1. Ілюстративне зображення грошей в розрізі їх форм

Нормально виробничу діяльність кожне підприємство може здійснювати лише при постійних зв'язках з іншими підприємствами з допомогою грошових

коштів - готівки, коштів на рахунках в банках та депозитів до запитання.

Для потреб обліку, аналізу та контролю руху грошових коштів на підприємстві винятково важливою є їх класифікації (рис. 1.2), оскільки саме в процесі її розв'язання надається змога чітко розставити пріоритети в дослідженні тих чи інших видів грошових коштів на мікрорівні [7].

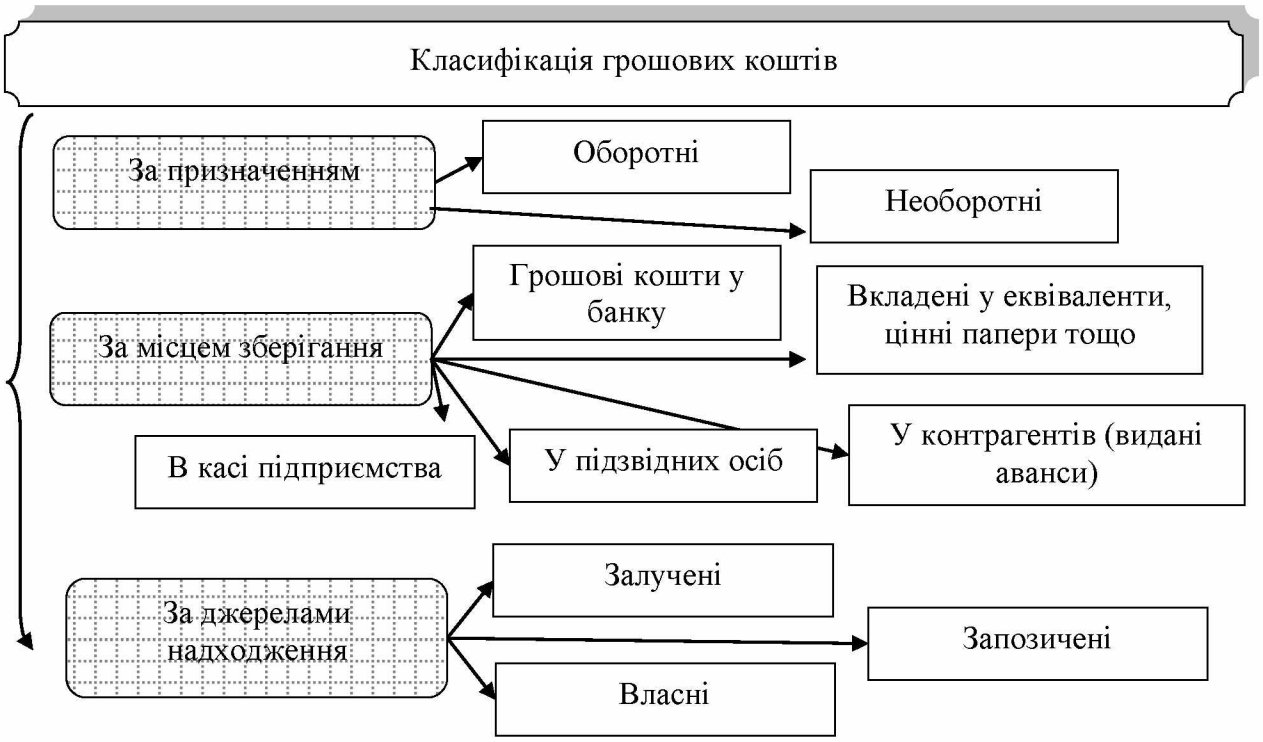

Рис. 1.2. Ілюстративне зображення класифікаційних ознак та видів грошових коштів

Більшість розрахунків з виконання зобов'язань здійснюється через установи банків безготівковим шляхом. При проведенні безготівкових операцій банки здійснюють контроль за дотриманням сільськогосподарськими підприємствами платіжної договірної дисципліни, допомагають використовувати найбільш доцільні форми розрахунків, прискореного обігу обігових коштів [43].

Розрахунки готівкою між підприємствами, організаціями та установами дозволяється проводити лише тоді, коли суми окремих платежів менші від сум, встановлених банками для безготівкових розрахунків.

На рис. 1.3 представлено сфери розмежування таких розрахунків.

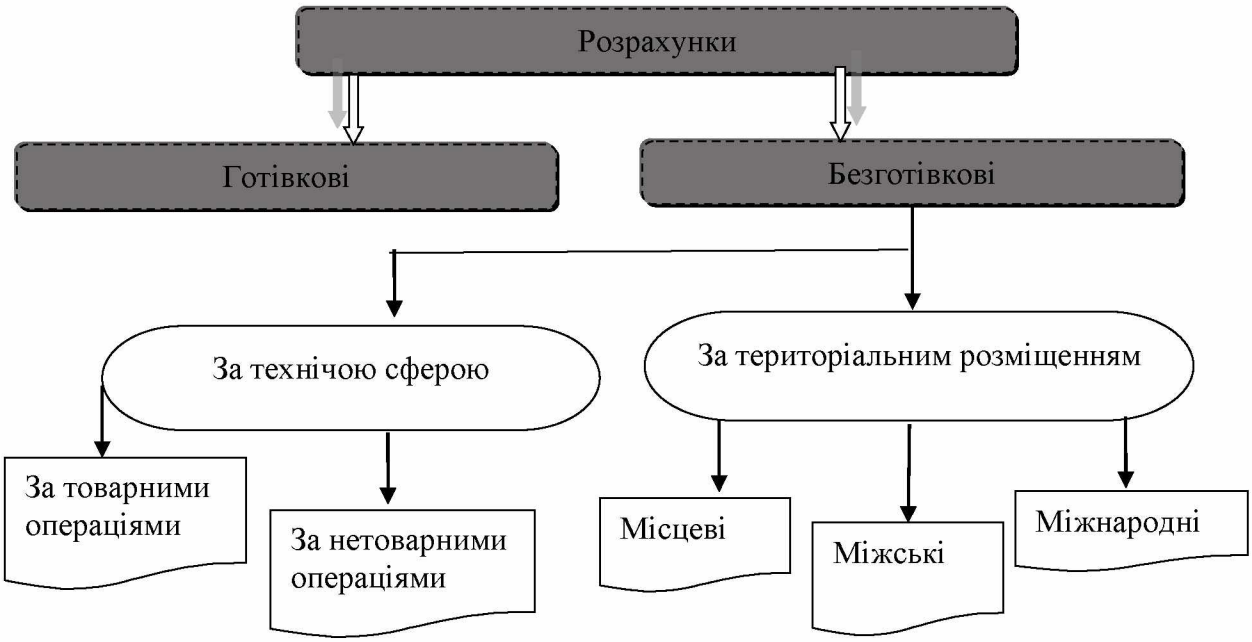

Рис. 1.3. Ілюстративне зображення сфери дії готівкових і безготівкових розрахунків

Готівкова форма розрахунків застосовується для обслуговування населення: виплати заробітної плати, матеріального заохочення, дивідендів, пенсій, грошової допомоги. Отримуючи грошові доходи, населення витрачає їх на купівлю товарів, продуктів харчування, оплачує послуги і здійснює інші платежі.

Безготівкові розрахунки - це грошові розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках у банках, коли гроші списуються з рахунка платника і переказуються на рахунок отримувача коштів [43].

Рух готівкових грошей і безготівкових платіжних засобів взаємопов'язаний. Однак у сукупному грошовому обороті переважають безготівкові розрахунки, оскільки вони мають ряд переваг над готівковими. Ці переваги проявляються передусім у прискоренні розрахунків, в економії витрат, пов'язаних з перевезенням готівки, її обліком та зберіганням. Використання безготівкових розрахунків зменшує потребу в обороті грошових знаків держави. Крім того, при безготівкових розрахунках грошова маса акумулюється в банках і створюються умови для контролю за їх цільовим використанням.

Безготівкові розрахунки не обмежуються лише банківськими операціями. В грошовому обороті можуть мати місце взаємні розрахунки. Такі розрахунки, як правило, здійснюються поза банками і називаються бартерними [24].

Здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства пов'язане з постійним надходженням і витрачанням грошових коштів [37]. Рух коштів охоплює всі види діяльності підприємства: операційну, інвестиційну та фінансову. На рис. 1.4 розглянемо взаємозв'язок видів діяльності і «Звіту про рух грошових коштів».

Більшість підприємств значну частину фінансових ресурсів отримує саме з внутрішніх джерел. Їх частина становить 60-70 % в загальному обсязі грошових потоків. Внутрішні грошові надходження згідно з чинною практикою обліку та звітності включають: виручку від реалізації робіт і послуг; виручку від іншої реалізації; доходи від позареалізаційних операцій.

Виручка від реалізації продукції, робіт та послуг залежить від основної діяльності підприємства, тому на неї припадає найбільша частина внутрішніх грошових надходжень. Від величини виручки залежить не тільки внутрішньовиробниче відшкодування витрат і формування прибутку, а й своєчасність і повнота податкових платежів, погашення банківських кредитів які впливають на рівень виплачених відсотків, що в остаточному підсумку позначається на фінансові результати діяльності підприємства [45].

Виручка від реалізації продукції є фінансовою категорією, яка виражає грошові відносини між постачальниками і покупцями.

Підприємства, крім основної, отримують доходи від таких видів діяльності: придбання акцій, облігацій та інших цінних паперів; продаж акцій, облігацій та інших цінних паперів; вкладення тимчасово вільних коштів на депозит; валютні операції; пайові внески, часткова участь у діяльності інших підприємств; надання позик; лізингові операції.

Доходи від таких видів діяльності мають значну питому вагу у грошових потоках підприємства і є мірою розвитку ринкової інфраструктури, особливо фінансового ринку.

<table>
<tr><td colspan="2">Звіт про рух грошових коштів (прямий метод)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Залишок грошових коштів на початок звітного періоду
(Залишок по Дт 301, 302, 311, 312, 313, 314, 313, 314, 333, 334, 335, 351;
або ряд. 1165 «Балансу (Звіту про фінансовий стан)» гр. 3)</td></tr>
<tr><td colspan="2">+</td></tr>
<tr><td colspan="2">ОПЕРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ:</td></tr>
<tr><td>+ Находження грошових коштів
(рядки 3000, 3005, 3006, 3010, 3011, 3015, 3020, 3025, 3035, 3040, 3095)</td><td>— Вибуття грошових коштів
(рядки 3100, 3105, 3110, 3115, 3116, 3117, 3118, 3135, 3140, 3190)</td></tr>
<tr><td colspan="2">= Чистий рух грошових коштів від операційної діяльності
3195=Ряд. (3000 + 3005 + 3010 + 3015 + 3020 + 3025 + 3035 + 3040 + 3045 + 3050 + 3055 + 3095) – ряд. (3100 + 3105 + 3110 + 3115 + 3135 +3140 + 3145 + 3150 + 3155+ 3190)
Результатом може бути як додатне, так і від’ємне значення. Від’ємне значення наводитися у дужках</td></tr>
<tr><td colspan="2">+</td></tr>
<tr><td colspan="2">ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ:</td></tr>
<tr><td>+ Находження грошових коштів (рядки 3200, 3205, 3215, 3220, 3225, 3230, 3235, 3250)</td><td>— Вибуття грошових коштів (рядки 3255, 3260, 3270, 3275, 3280)</td></tr>
<tr><td colspan="2">= Чистий рух грошових коштів від інвестиційної діяльності
3295 = Ряд. (3200 + 3205 +3215 +3220 +3225 +3230 +3235 +3250) – ряд. (3255+3260+3270+3275+3280+3290).
Результатом може бути як додатне, так і від’ємне значення. Від’ємне значення наводитися у дужках</td></tr>
<tr><td colspan="2">+</td></tr>
<tr><td colspan="2">ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ:</td></tr>
<tr><td>+ Находження грошових коштів (рядки 3300, 3305, 3310, 3340)</td><td>— Вибуття грошових коштів (рядки 3345, 3350, 3355, 3360, 3365, 3390)</td></tr>
<tr><td colspan="2">= Чистий рух грошових коштів від фінансової діяльності
3395 = Ряд. (3300 + 3305 + 3310 + 3340) – ряд. (3345 + 3350 + 3355 + 3360 + 3365 + 3370 + 3375 + 3390). Результат може бути як додатним, так і від’ємним. Від’ємне значення наводимо у дужках</td></tr>
<tr><td colspan="2">=</td></tr>
<tr><td colspan="2">Чистий рух грошових коштів за звітний період
Рядок 3400=+/– Рядок 3195 +/– Рядок 3295 +/– Рядок 3395.
Результат може бути як додатним, так і від’ємним. Від’ємне значення наводимо у дужках</td></tr>
<tr><td colspan="2">+/–</td></tr>
<tr><td colspan="2">Коригування на курсові різниці за грошових коштів
Рядок 3410 (аналітичні дані рахунків 30, 31 у кореспонденції з субрахунками 714, 744, 945, 974)</td></tr>
<tr><td colspan="2">=</td></tr>
<tr><td colspan="2">Залишок грошових коштів на кінець звітного періоду
3415
Має дорівнювати рядку 1165 графи 4 Балансу (Звіту про фінансовий стан), якщо всі показники Звіту про рух грошових коштів розраховані правильно</td></tr>
</table>

Рис. 1.4. Ілюстративне зображення взаємозв’язку видів діяльності і «Звіту про рух грошових коштів».

Доходи від фінансових інвестицій справляють прямий, безпосередній

вплив на формування балансового прибутку. Основним завданням фінансової служби підприємства є раціональне використання вільних фінансових ресурсів, пошук ефективних напрямків інвестування коштів, які даватимуть підприємству додатковий дохід.

Отже, грошові надходження підприємства відіграють значну роль у процесі кругообігу коштів. Відшкодовуючи авансові у виробництво вкладення, формуючи доходи і фонди грошових коштів, вони створюють економічні умови для нового циклу виробництва і реалізації продукції, вдосконалення та розширення виробництва.

У грошовому обороті підприємств можна виділити такі напрямки: розрахунки, які пов'язані з процесом виробництва; розрахунки за результатами діяльності; внутрішньогосподарські розрахунки.

Основними для підприємства є надходження грошових коштів від продажу продукції (робіт, послуг), що зараховані на поточні рахунки і оприбутковані в касі підприємства, оприбутковані товари при товарообмінних операціях, а також надходження в немонетарній формі [58].

Своєчасність надходжень коштів від продажу продукції - важливий момент у господарській діяльності підприємства. По-перше, грошові надходження є основним регулярним джерелом коштів підприємства. По-друге, процес кругобороту коштів підприємства закінчується продажем продукції, що означає відновлення витрачених на виробництво грошових коштів і створення необхідних умов для наступного кругообороту.

Від грошових надходжень залежать фінансова стійкість підприємства, стан обігових коштів, розмір прибутку, своєчасність розрахунків з державними цільовими фондами, кредитними установами.

В Україні застосовуються два методи визначення надходжень від продажу продукції: касовий метод, відповідно до якого надходження від продажу визначають за коштами, які надійшли на рахунок у вигляді платежів за відвантажену продукцію, виконані роботи, надані послуги або оприбуткованих матеріальних цінностей; метод нарахування, відповідно до якого надходження

від продажу продукції визначають за вартістю відвантажених товарів на відповідну дату.

При виконанні господарських операцій, пов'язаних з продажем продукції (робіт, послуг), інших матеріальних цінностей, нематеріальних активів, зобов'язання підприємства щодо розпорядження отриманими надходженнями в грошовій та інших формах виникають з моменту: зарахування коштів від покупця на банківський рахунок підприємства; оприбуткування готівкових коштів у касі підприємства або інкасації готівкових коштів у банківській установі, що обслуговує підприємство; оформлення податкової накладної, що засвідчує факт надання покупцю товарів при розрахунках кредитними або дебетовими картками та чеками [43].

Таким чином, інформація про грошові кошти та їх рух є основою для ефективного отримання прибутку. Цією ланкою і займається облік, оскільки він надає інформацію для подальшого опрацювання її контролерами, менеджерами, аналітиками. Інформація повинна бути вичерпною та достовірною, окрім того не лише зовнішньою, а й внутрішньою, враховувати й непередбачені події, потреби

1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення

Трансформація економічного середовища, курс на міжнародну інтеграцію економіки України в Європейський Союз зумовлюють необхідність реформування системи бухгалтерського обліку і звітності. Одним із основних завдань реформування є формування системи законодавчо-нормативного регулювання.

Важливість та актуальність питання нормативного забезпечення обліку грошових коштів пов’язані з створенням необхідних умов формування повної, своєчасної об’єктивної, та релевантної обліково-економічної інформації про фінансовий стан, ліквідність та патоспроможність суб’єктів господарювання

[7].

Основною метою регулювання бухгалтерського обліку законодавчо є забезпечення достовірною та об'єктивною інформацією про фінансовий стан користувачів. Поява економічних категорій та понять, притаманних сучасній економіці, зумовила необхідність вдосконалення нормативного регулювання бухгалтерського обліку нематеріальних активів, інвестиційної нерухомості, землі, власного капіталу, фінансових інвестицій, лізингових операцій, грошових коштів, операцій з іноземною валютою тощо [24].

Проте система законодавчо-нормативного регулювання бухгалтерського обліку і звітності зазнала лише поверхових змін і надалі переважно задовольняла лише інформаційні потреби державних органів.

Сучасний рівень нормативного регулювання складання обліку грошових коштів представлено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Система нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку грошових коштів та їх еквівалентів

Нормативні акти	Характеристика
1	2
1 рівень Міжнародні нормативні акти	
МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» [17]	визначає вимоги щодо надання інформації про минулі зміни грошових коштів суб'єктів господарювання за допомогою звіту про рух грошових коштів, який розмежовує грошові потоки протягом періоду від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності
МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» [9]	визначено порядок отримування фіксованої або визначеної кількості одиниць певної валюти. Відповідно нормативного документу, на кінець кожного звітного періоду здійснюється перерахунок монетарних статей, які виражені в іноземній валюті
МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» [64]	дія нормативного документу спрямована на регулювання операцій з грошовими коштами та їх еквівалентами
2 рівень – Національні нормативно – правові документи	
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [53]	забезпечує одноманітність обліку майна, зобов'язань, господарських операцій, складання і надання користувачам необхідної достовірної інформації про майновий стан підприємств, їхні доходи і витрати
Закон України «Про банки і банківську діяльність» [53]	регулює правове забезпечення стабільного розвитку і діяльності банків в Україні, забезпечення захисту законних інтересів клієнтів банків, створення сприятливих умов для розвитку економіки України та підтримки вітчизняного товаровиробника

Продовж. табл. 1.1

1	2
Закон України «Про Національний банк України» [52]	визначає що завдання, функції, повноваження і принципи організації Нацбанку, як центрального банку України
Закон України «Про валюту і валютні операції» [54]	встановлює загальні правові засади у сфері здійснення валютних операцій, валютного регулювання, права та обов'язки, відповідальність суб'єктів валютних операцій
Податковий кодекс України [44]	регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків, відповідальність за порушення податкового законодавства
3 рівень – Підзаконні нормативно – правові акти	
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [34]	визначаються зміст і форма звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги розкриття його статей
НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [49]	визначає методологічні засади формування в бухобліку інформації про операції в іноземних валютах та відображення показників статей фінансової звітності господарських одиниць за межами України в грошовій одиниці України
4 рівень – Інструкції, положення державного рівня	
Інструкція про застосування Плану рахунків [21]	встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності.
Положення про ведення касових операцій у нацвалюті в Україні [46]	визначає порядок ведення касових операцій у національній валюті України юрособами різних організаційно-правових форм та форм власності
Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті [20]	встановлює загальні правила, види і стандарти розрахунків клієнтів банків та банків у грошовій одиниці України на території України, що здійснюються за участю банків

Питанням обліку грошових коштів присвячена значна кількість наукових статей вітчизняних науковців.

Матківська Т. Я. та Попович О. В. для усунення проблемних питань, що виникають при організації обліку грошових потоків, пропонують реорганізацію каси, розробкою та запровадженням механізмів функціонування управлінської системи обліку грошових коштів [32].

Очеретько Л. М., Харьковська О. В. пропонують повний перехід підприємств від готівкових до безготівкових розрахунків для усунення традиційних методів ведення рахунків, документування, та реєстрації

інформації. На думку авторів це також надасть змогу зосередити фінансові ресурси на удосконаленні існуючих методів бухобліку [40].

Гнатенко Є.П., Гикава А.О. вбачають вирішення проблем обліку грошових коштів у побудові належної системи бухобліку, а саме правильності здійснення та відображення всіх етапів їх руху, узагальнення та систематизації інформації в регістрах і завершуючи складанням звітності. На нашу думку, такі пропозиції є загальноприйнятими правилами ведення обліку на всіх підприємствах [13].

Зінченко О.В., Дідик Я.В. наголошують на здійсненні контролю за надходженням і витратами грошових коштів. Також, на їх думку, доцільно здійснювати прогнозування показників на наступний рік з відображенням розрахунків планового доходу від основної діяльності та витрат коштів у розрізі статей витрат [18].

Білецька К. М. для удосконалення обліку рекомендує узагальнювати об'єктивні та галузеві закономірності грошових потоків для врахування їх в практиці обліку підприємства. Важливою складовою, на думку автора, є визначення потоків облікової інформації для формування повного інформаційного забезпечення аналізу руху грошових коштів підприємств [3].

Приходько А.Л., Пархоменко В.М. до заходів вдосконалення відносять: видати наказ, який встановлює перелік конкретних працівників підприємства, яким дозволено видавати готівку грошові кошти під звіт, ввести в штат організації внутрішнього аудитора або покласти цей обов'язок на головного бухгалтера, підвищення кваліфікації бухгалтера і управлінського персоналу в цілому [51].

БурковА Л. А., Журавель О. Я. пропонують вести відокремленим підрозділам підприємства окрему касову книгу, а з метою покращення касової дисципліни для підприємств застосовувати Наказ «Про касову дисципліну підприємства» [5].

Вивчення наукової літератури дав змогу узагальнити рекомендовані зміни до Плану рахунків щодо впровадження рахунків обліку. Зокрема:

- 32 «Еквіваленти грошових коштів», з відповідними субрахунками 321 «Еквіваленти грошових коштів в національній валюті» та 322 «Еквіваленти грошових коштів в іноземній валюті» (Коваль М. І. та Нетреба Ю. О. [25]);

- 32 «Грошові потоки в розрізі видів (напрямів) діяльності» субрахунки - 321 «Грошові потоки від операційної діяльності», 322 «Грошові потоки від фінансової діяльності» та 323 «Грошові потоки від іншої діяльності» (Кузь В.І., Кіцен Т.О. [26]).

- 32 «Грошові кошти з обмеженим доступом» в аналітичному розрізі за валютою (Пагас О.В., Пилипенко О.І. [41]).

Коваль М. І., Нетреба Ю. О. для дослідження грошових потоків підприємства, визначення тенденцій і закономірностей їх формування рекомендують проведення аналізу: Звіту про рух грошових коштів, ліквідності балансу; показників ділової активності; показників оцінки ліквідності підприємства [25].

Гордополовою Н. В. та Ясишеною В. В. для сприяння систематизації аудиторських процедур, скорочення часу проведення перевірки, узагальнення доказів для підтвердження показників Звіту про рух грошових коштів, розроблений алгоритм проведення аудиту Звіту про рух грошових коштів [14].

Нормативно-правове регулювання фінансової звітності здійснюється на декількох рівнях. На сьогодні нормативно-правове регулювання фінансової звітності підприємства є далеко не досконалим. В першу чергу це обумовлено низкою практичних проблем. У підсумку реформування бухгалтерського обліку в напрямку гармонізації фінансової та податкової звітності викликає ряд суперечностей через відмінність мети формування звітності, що вимагає відмінної методики формування такої звітності.

РОЗДІЛ 2
ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ

2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства

Приватна агрофірма «Рхххххххха» (далі ПАФ «Рхххххххха») створене з метою здійснення підприємницької діяльності для одержання прибутку в інтересах агрофірми, підвищення добробуту у вигляді зростання посівних площ та об'ємів виробництва. До основного профілю діяльності ПАФ «Рхххххххха», відповідно до Статуту, відносяться такі види діяльності: вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур; вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів.

Всі види діяльності ПАФ «Рхххххххха», які відповідно до чинного законодавства потребують спеціальних дозволів можуть виконуватись тільки при їх наявності. ПАФ «Рхххххххха» має відокремлене майно, самостійний баланс, поточні і валютні, а також вкладні рахунки в банківських установах, печатку, штамп, фірмові бланки зі своїм найменуванням, товарний знак та інші притаманні юридичній особі атрибути.

ПАФ «Рхххххххха» може від свого імені укладати угоди, набувати майнових та особистих немайнових та набувати особисто немайнових прав, нести відповідальність по власних зобов'язаннях, виступати позивачем і відповідачем в суді, господарському та третейському суді.

ПАФ «Рхххххххха» не несе відповідальність за зобов'язаннями його учасників. Учасник несе майнову відповідальність за зобов'язаннями ПАФ «Рхххххххха».

ПАФ «Рхххххххха» здійснює облік результатів своєї роботи, веде оперативний, бухгалтерський і статистичний облік у встановленому порядку і несе відповідальність за його достовірність. Відповідальність за стан обліку і своєчасне подання звітності несе директор підприємства – Співак Федір

Іванович.

Бухгалтерія є структурним підрозділом ПАФ «Рхххххххха», яка створюється, реорганізується та ліквідується наказом керівника підприємства . У своїй діяльності головний бухгалтер керується чинним законодавством України, Статутом, посадовими інструкціями, розпорядженнями керівника.

як директор, створює необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечує неухильне виконання всіма підрозділами та працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, правомірних вимог щодо дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів.

Основними завданнями бухгалтерії ПАФ «Рхххххххха», як структурного підрозділу є:

- ведення бухгалтерського обліку з використанням уніфікованої автоматизованої системи бухгалтерського обліку та звітності;

- відображення у документах достовірної та у повному обсязі інформації про господарські операції і результати діяльності, необхідної для оперативного управління фінансовими і матеріальними (нематеріальними) ресурсами;

- складання на підставі даних бухгалтерського обліку фінансової та податкової звітності, а також державну статистичну, зведену та іншу звітність (декларації) в порядку, встановленому законодавством;

- забезпечення контролю за наявністю і рухом майна, використанням фінансових і матеріальних (нематеріальних) ресурсів відповідно до затверджених нормативів;

- дотримання вимог облікової політики та вимог внутрішніх нормативних документів;

- запобігання виникненню негативних явищ у фінансово-господарській діяльності, виявлення і мобілізація внутрішньогосподарських резервів;

- зберігання, оформлення та передачу до архіву оброблених первинних документів та облікових регістрів, які є підставою для відображення у

бухгалтерському обліку операцій та складення звітності, а також звітність.

Згідно із Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Тобто це вибір самим підприємством певних і конкретних методик, форми і техніки ведення бухгалтерського обліку, виходячи з чинних нормативних актів і особливостей діяльності підприємства.

Облікова політика може формуватися на двох рівнях: макрорівні та мікрорівні. Рівні облікової політики зображено на рис. 2.1.

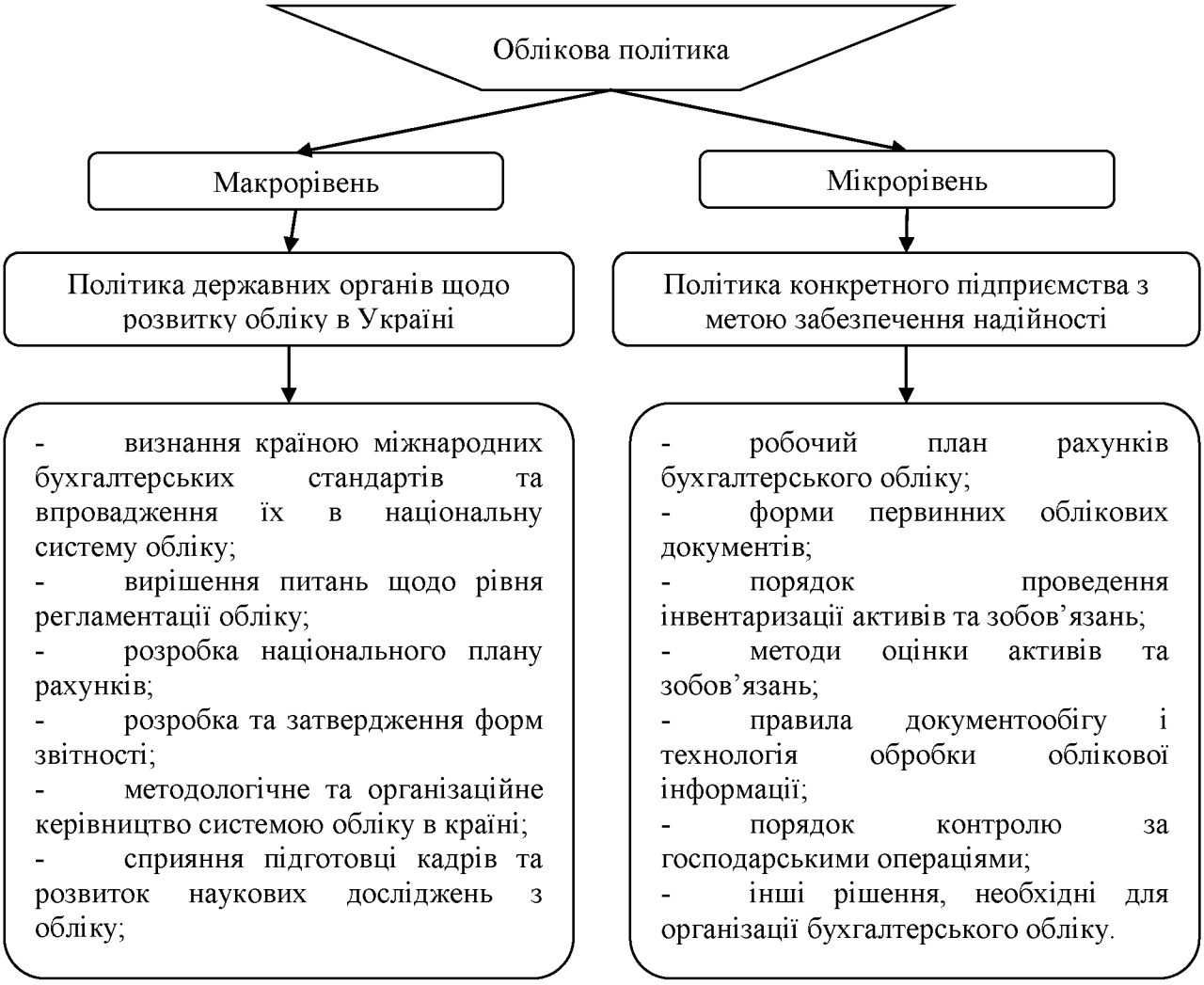

Рис. 2.1. Рівні облікової політики

Облікова політика охоплює принципи, методи та процедури, прийняті на даному підприємстві для складання та подання фінансових звітів.

Формування облікової політики полягає в тому, що з усіх сукупності

способів реалізації названих прийомів обираються придатні на даний момент за конкретних умов. Обрані способи ведення бухгалтерського обліку повинні забезпечувати процес, в результаті якого формується повна і достовірна картина майнового і фінансового стану підприємства.

Безпосередню участь при формуванні облікової політики, а також відповідальність за її формування, як правило, беруть на себе директор і головний бухгалтер. З обліковою політикою підприємства повинні бути ознайомлені:

- керівник підприємства, який несе відповідальність за її формування;
- бухгалтер підприємства, за участю якого можна грамотно та всебічно обґрунтувати зміст облікової політики;
- аудитор, оскільки облікова політика є одним з об'єктів дослідження, з вивченням яких розпочинається процес аудиторської перевірки;
- податковий інспектор, адже від багатьох принципів облікової політики залежить формування того чи іншого об'єкту оподаткування.

При формуванні облікової політики передбачається майнова відокремленість і безперервність діяльності підприємства, послідовність облікової політики, а також тимчасова визначеність фактів господарської діяльності. Процес формування Наказу про облікову політику наведений на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Схема формування Наказу про облікову політику

До документів, якими оформлюють облікову політику, належать також внутрішні правила, інструкції, положення і процедури, рішення власників тощо. Вибір конкретного типу документу залежить від внутрішнього розпорядження підприємства і характеру питання облікової політики.

Наказ про облікову політику є одним з перших документів, які використовуються податковою інспекцією, аудиторськими фірмами та іншими відповідними службами при перевірці діяльності підприємства. Положення облікової політики фіксуються в наказі керівника підприємства, що передбачає наступні розділи:

Загальні відомості:

1. Організація роботи бухгалтерської служби - присвячений питанню регламентації порядку організації роботи облікового апарату: вказується форма організації бухгалтерського обліку, права та обов'язки головного бухгалтера, взаємодія з іншими підрозділами.

2. Методика бухгалтерського обліку – зазначаються способи ведення бухгалтерського обліку, які суттєво впливають на оцінку і прийняття рішень користувачами бухгалтерської звітності.

3. Організаційно-технічні аспекти організації обліку- визначаються: форма ведення бухобліку; розробка та затвердження робочого плану рахунків; розробка систем і форм внутрішньогосподарського обліку, звітності і контролю; затвердження правил документообігу і технології обробки облікової інформації та регістрів аналітичного обліку; кількість і дати проведення інвентаризації.

Отже, облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Основної її метою є забезпечити одержання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, що є необхідною для всіх користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних рішень.

2.2. Облік грошових коштів

Грошові кошти важливі для будь-якого підприємства, належний їх облік та контроль за їх надходженням та витрачанням є частиною повсякденної роботи бухгалтерії ПАФ «Рхххххххха».

Касові операції на ПАФ «Рхххххххха» оформлюються документами (рис. 2.3), типові форми, яких затверджені НБУ і Мінфіном України. Вони повинні застосовуватись без змін, незалежно від їх відомчої підпорядкованості та форми власності.

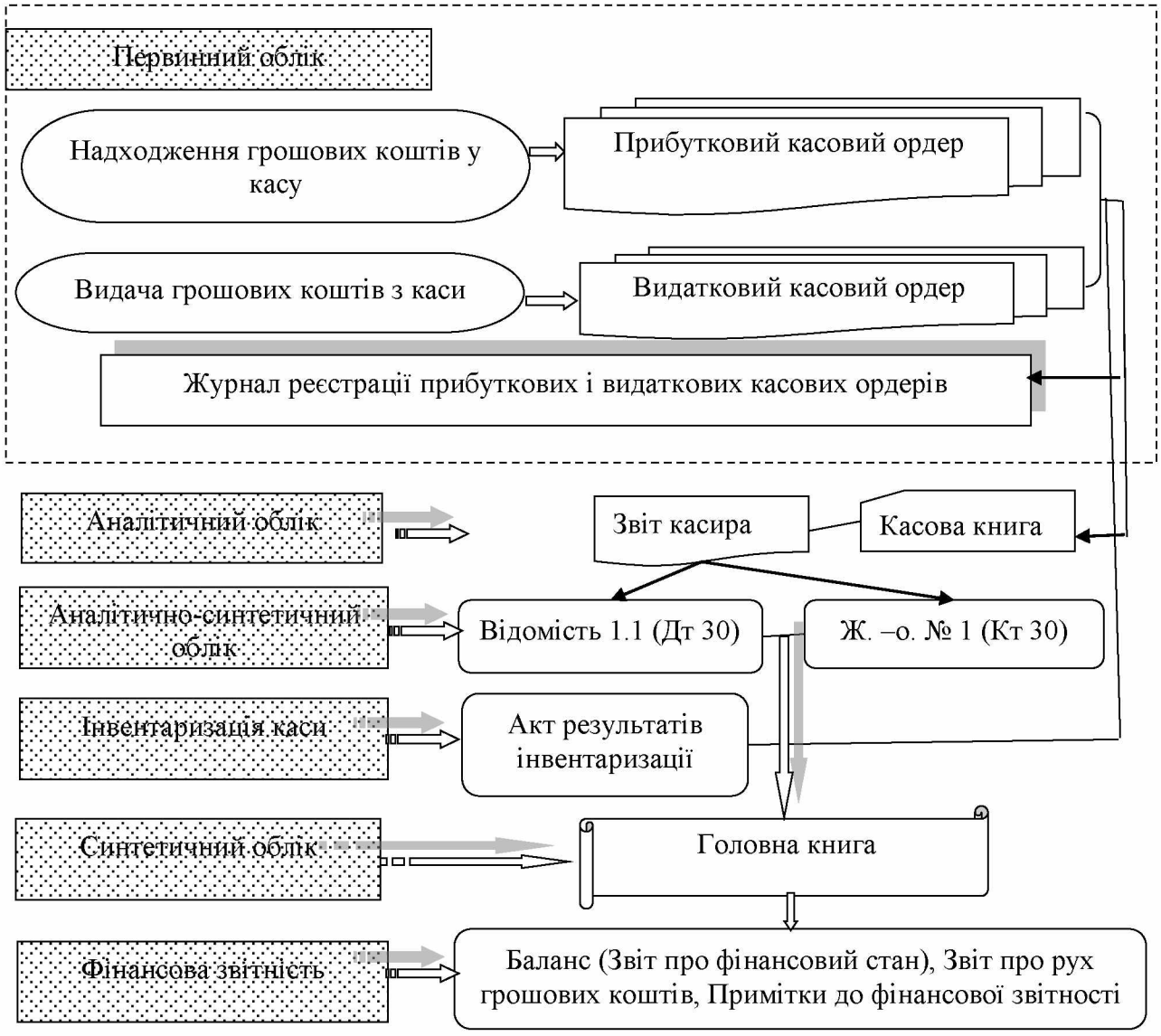

Рис. 2.3. Ілюстративне зображення схеми документування касових операцій

Отже, для правильного документування господарських операцій з готівкою в ПАФ «Рхххххххха» дотримуються таких вимог: ПКО та ВКО оформляються надходження та витрачання готівки, з чітким дотриманням вимог щодо їх заповнення; щоденне підбиття підсумків у касовій книзі ПАФ «Рхххххххха» та точне записування кожної здійсненої касової операції; в цілях запобігання повторного використання документів, касир ПАФ «Рхххххххха»проводить погашення касових документів спеціальним штампом; контроль фактичного залишку готівки із залишком у касовій книзі; дотримання залишку готівки в касі на кінець робочого дня згідно встановленого ліміту.

Операції з руху грошових коштів у касі ПАФ «Рхххххххха» записують до регістрів на підставі звітів касира з доданими до них первинними документами (прибутковими та видатковими касовими ордерами). Приклад оформлення звіту касира представлено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Касова книга ПАФ «Рхххххххха» (витяг)

Номер документу	Від кого отримано чи кому видано	Номер рахунку, субрахунку	Надход-ження	Видаток
	Залишок на початок дня		47,75	
Прибутковий ордер № 353	Прийнято від Бондаренко А. Ю. ФОП	361	900,18	
Прибутковий ордер № 354	Прийнято від Бондаренко А. Ю. ФОП	361	785,82	
Прибутковий ордер № 355	Прийнято від Кись Л. О. ФОП	361	129,00	
Прибутковий ордер № 356	Прийнято від Паю І. В. ФОП	361	7563,00	
Прибутковий ордер № 357	Прийнято від Колос В. С. ФОП	361	1869,73	
Прибутковий ордер № 358	Прийнято від Стельмах Т. Ю. ПП	361	363,00	
Видатковий ордер № 44	Видано АТ «Мегабанк»	311	-	11200,00
Прибутковий ордер № 359	Прийнято від Геращенко О. Г. ПП	361	274,98	
Прибутковий ордер № 360	Прийнято від ПП «Шматко»	361	200,00	
	Разом за день		12085,71	11200,00
	Залишок на кінець дня		933,46	х
	у тому числі на зарплату		-	х

Регістрами бухгалтерського обліку, в яких відображаються касові

операції є журнал-ордер №1 (для відображення І в тому і в іншому випадку записи здійснюються у розрізі кореспондуючих рахунків, у хронологічному порядку підсумками за кожний день.

Для обліку наявності та руху грошових коштів у касі ПАФ «Рхххххххха» передбачено рахунок 30 «Готівка». Типова кореспонденція з обліку готівкових коштів включає наступні операції:

1. Надходження готівки:

- заборгованості від покупців за раніше відпущену продукцію ПАФ «Рхххххххха»: Дт 301 Кт 36 1500 грн,
- невикористані підзвітні суми: Дт 301 Кт 372 150 грн;
- одержано кошти з банку в касу ПАФ «Рхххххххха»: Дт 301 Кт 311 – 20000 грн;
- готівка від торгової мережі (магазин «Продукти» на балансі ПАФ «Рхххххххха»): Дт 301 Кт 702 10000 грн.
- від засновників (учасників) як внеску на поповнення капіталу ПАФ «Рхххххххха»: Дт 301 Кт 46 10000 грн;
- аванси і попередні оплати готівкою від покупців або замовників ПАФ «Рхххххххха» Дт 301 Кт 681 12600 грн;
- від дебіторів за послуги з оренди складського приміщення ПАФ «Рхххххххха»: Дт 301 Кт 377.

2. Вибуття готівкових коштів:

- готівка з каси ПАФ «Рхххххххха» здана на поточний рахунок в банк: Дт 31 Кт 301 5700 грн;
- видано в підзвіт головному інженеру на придбання заасних частин: Дт 372 Кт 301 616,10 грн;
- проведена оплата за газети і журнали на наступний рік: Дт 39 Кт 301 – 340 грн;
- видана позика працівнику підприємства: Дт 377 Кт 301 5000 грн;
- виплачено заробітну плату прибиральниці: Дт 661 Кт 301 6500 грн;
- погашено готівкою заборгованість перед іншими кредиторами

ПАФ «Рхххххххха»: Дт 685 Кт 301 2350,65 грн.

Безготівкові розрахунки між ПАФ «Рхххххххха» та контрагентами здійснюється через уповноважений банк - АТ «МЕГАБАНК» м. Харків за договорами на розрахунково-касове обслуговування.

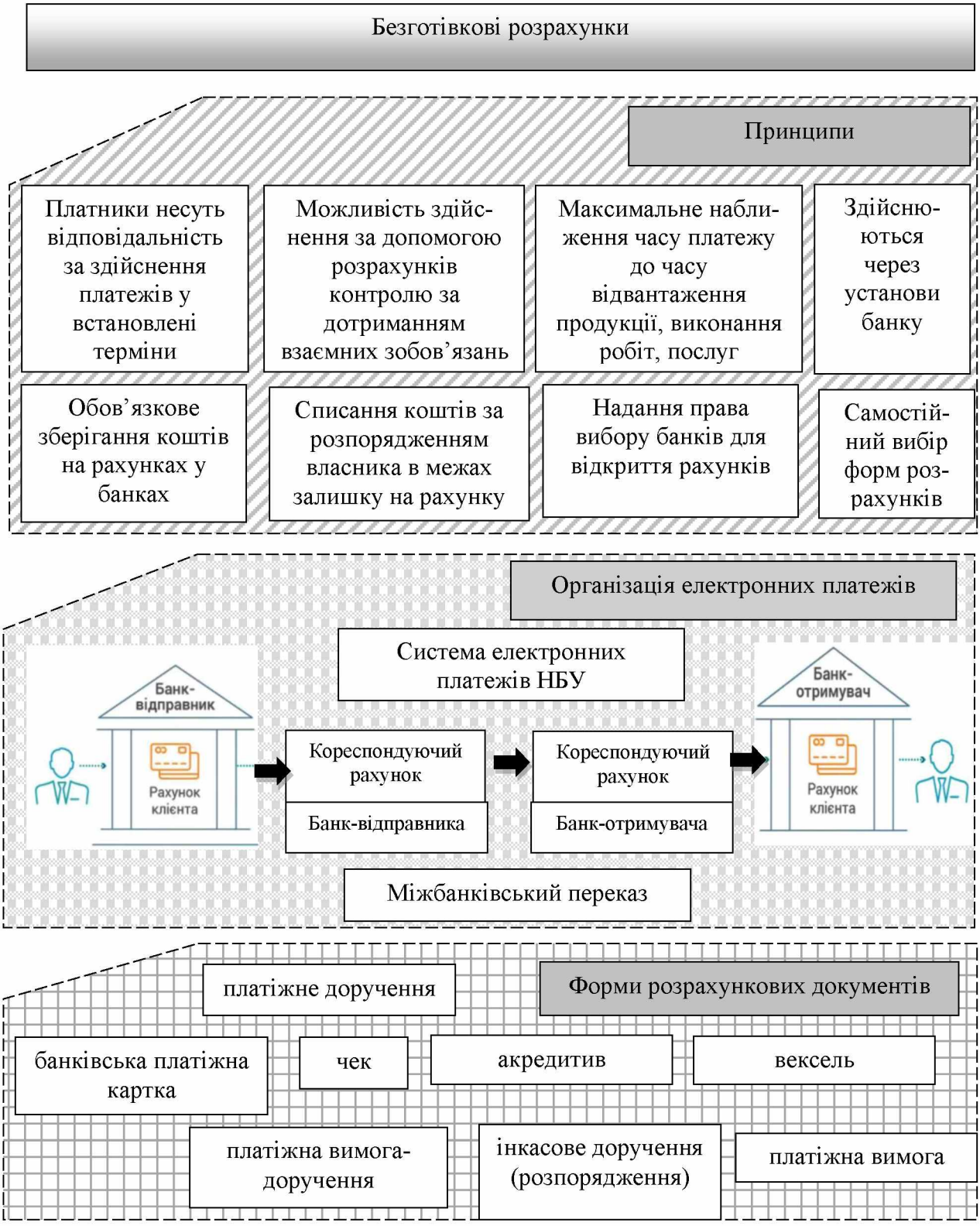

Рис. 2.4. Ілюстративне зображення елементів безготівкових розрахунків

У ПАФ «Рхххххххха» відкрито поточний рахунок в національній валюті UA103516290000000026005161452. Безготівкові розрахунки агрофірма проводить за допомогою платіжного доручення.

Сутність форми розрахунків з використанням платіжного доручення полягає в тому, що власник рахунку (ПАФ «Рхххххххха») надає доручення банку, що його обслуговує (АТ «МЕГАБАНК»), про перерахування визначеної суми зі свого рахунку на рахунок суб'єкта розрахункових відносин за поставлену продукцію, надані послуги, виконані роботи тощо.

Платіжне доручення – це розрахунковий документ, який є письмово оформленим дорученням клієнта банку, що його обслуговує, на перерахування визначеної суми коштів зі свого рахунку. Механізм розрахунків платіжними дорученнями показано на рис. 2.5.

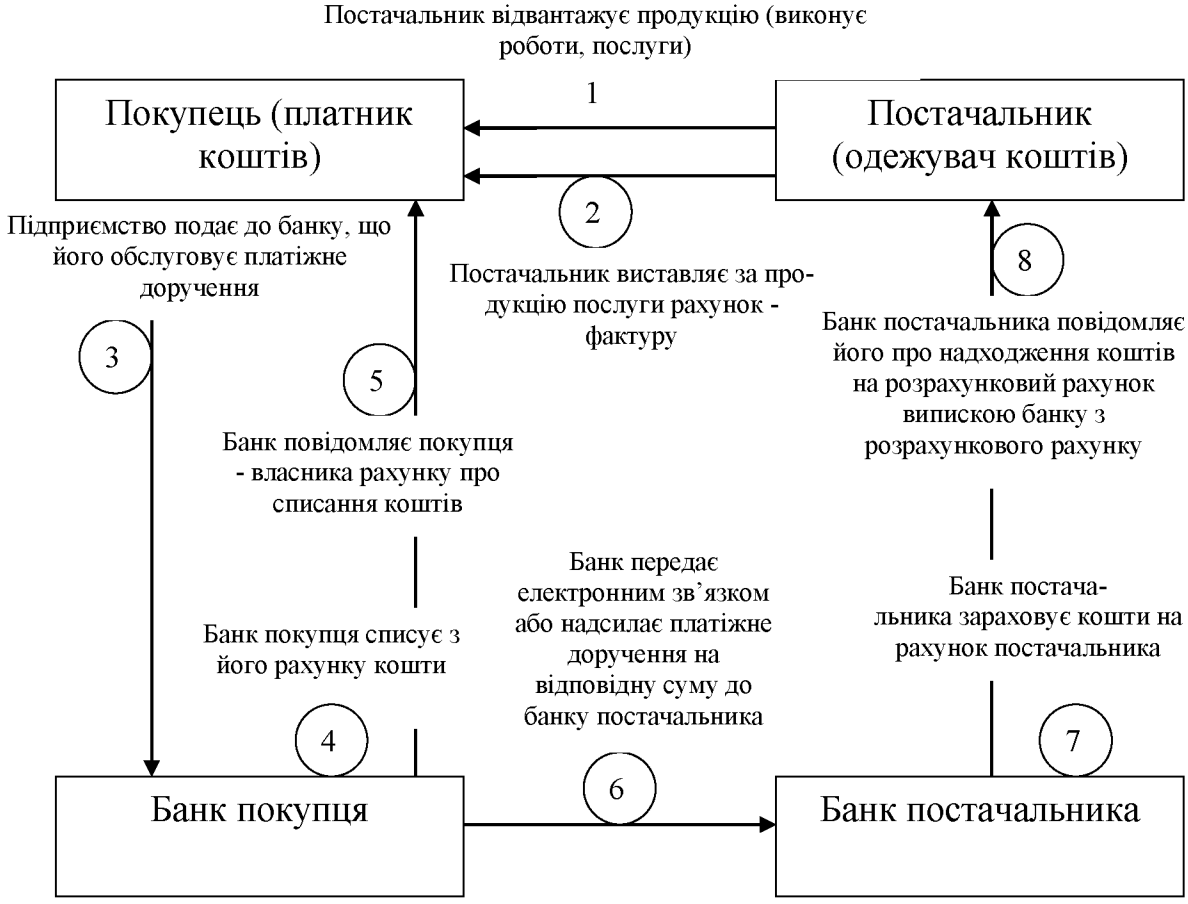

Рис. 2.5. Розрахунки платіжними дорученнями

Для своєчасного відображення господарських операцій в регістрах

бухгалтерського обліку у ПАФ «Рхххххххха» розроблений та затверджений графік документообігу, табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Графік документообігу ПАФ «Рхххххххха» (витяг)

Операція, за якою оформляється документ	Найменуван-ня та форма документа	Складання первинного документа		
		кількість примірників	відповідальний за оформлення	строк виконання
Перерахування коштів	Платіжне доручення	2	головний бухгалтер	протягом 30 календарних днів з дати виписки

АТ «Мегабанк» реєструє проведені операції по руху грошових коштів на рахунку у виписці з рахунка (табл. 2.3), до якої долучаються підтверджуючі документи. Операції по рахунку ПАФ «Рхххххххха» відображається на підставі перевірених виписок банку і грошових документів, докладених до них. Аналітичний облік на рахунку 31 здійснюються за випискаами банку, і лише за наявності на ПАФ «Рхххххххха» розрахункових субрахунків відкривають окремі аналітичні рахунки для обліку відповідних. У разі необхідності деталізація кожного аналітичного рахунку здійснюється за випискаами банку.

Таблиця 2.3

Рух коштів по рахунку за інтервал дат (витяг)

Дата	Вит-рати	Надход-ження	Раху-нок	Код банку	ЄДРПОУ	Клієнт	Док. №
1	2	3	4	5	6	7	8
20/03/2022	110,40		2600хх	331401	41128705	ТОВ «ТРЕЙД»	35555789
			Круги шліфувальні 14А 150х20х32 для виконання ремонтних робіт за березень 2022 р. за рах. № 331 від 15.03.22, ПДВ 20 % = 18,40 грн.				
20/03/2022	155,00		2600хх	325365	23522853	ТОВ «ХІМЛА-БОРРЕАКТИВ»	35555773
			За бюретку без крану 1-3-2-10-0,005 2 шт. х 7,50 (для ВТЛ) за березень 2022 р. за рах. № 11068 від 11.03.2022 р.				
20/03/2022	302,04		2600хх	380805	41458096	ТОВ «Харків-запчастина»	35555764
			Запчас. для авто ГАЗ (болт, гайка) за березень 2022 р. за рах. № 3218 від 14.03.2022 р., ПДВ 20% = 50,34 грн.				
20/03/2022	480,00		2600хх	331401	35926590	Темаш 2008 ПП	35555782
			Пас привідн. А-1180, пас 1100 ВБ за березень 2022 р. за рах. № ПТ-1000 від 15.03.2022 р., ПДВ 20 % = 80 грн.				

Продовж. табл. 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
20/03/2022	556,08		2600xx	380805	41458096	ТОВ «Харків-запчастина»	35555770
			Антифриз 20 кг х 27,804 грн для авто ГАЗ за березень 2022 р. за рах. № 3218 від 14.03.2022 р., ПДВ 20% = 92,68 грн.				
20/03/2022	857,40		2600xx	380805	41458096	ТОВ «Харків запчастина»	35555767
			Запчас. для авто ГАЗ (колодка гальм, болт вала карб) за березень 2022 р. за рах. № 2462 від 12.03.2022 р., ПДВ 20% = 142,90 грн.				
20/03/2022	905,52		2600xx	331489	22531407	Сігма-Кабель ПП	35555785
			Провід 2х0,75, провід 3х2,5, дюбель для монтажу датч руху на освіт. в санвуз. за березень 2022 р. за рах. № 1230 від 12.03.2022 р., ПДВ 20% = 150,92 грн.				
20/03/2022	1672,0		2600xx	320478	0331823	Полтавське КАТП 1628	35555776
			За вивіз і знешкодження ТПВ (підприємство) 26 м^3 бх 64,31 грн за лютий 2022 р. за рах. № ЦБ-4310 від 01.02.2022 р., ПДВ 20% = 278,68 грн.				
….	….	….	….	….	….	….	….
20/03/2022		734,16	2600xx	331401	3294710043	Бондаренко А. Ю. ФОП	196
			Сплата за послуги у рослинництві за актом виконаних робіт № 41 від 13.03.2022 р. у сумі 611,80 грн, ПДВ 20 % = 122,36 грн.				
20/03/2022		858,00	2600xx	331401	2341307268	Кись Л. О. ФОП	143
			Сплата за послуги у рослинництві за актом виконаних робіт № 42 від 13.03.2022 р. у сумі 715,00 грн, ПДВ 20 % = 143,00 грн.				
20/03/2022		858,00	2600xx	331401	2341307268	Кись Л. О. ФОП	143
			Сплата за послуги у рослинництві за актом виконаних робіт № 42 від 13.03.2022 р. у сумі 715,00 грн, ПДВ 20 % = 143,00 грн.				
20/03/2022		1515,96	2600xx	331401	3051721225	Макєєва О. В. ФОП	214
			Сплата за послуги у рослинництві за актом виконаних робіт № 418888 від 13.03.2022 р. у сумі 1263,3, грн, ПДВ 20 % = 252,66 грн.				
20/03/2022		30000,00	2600xx	334851	34604386	ТОВ «Зерно-продукт»	00028601
			Сплата за продукцію за накладною № 666888 від 13.06.2019 р. у сумі 30000, грн, в т.ч. ПДВ 14 % = 3684,21 грн.				
20/03/2022		50000,00	2600xx	320649	38734018	ТОВ «Соняшник»	000031601
			Сплата за продукцію за накладною № 452 від 13.10.2019 р. у сумі 50000,00 грн, в т.ч. ПДВ 14 % = 6140,35 грн.				
….	….	….	….	….	….	….	….

Для обліку наявності та руху грошових коштів, які перебувають на рахунку у банку ПАФ «Рхххххххха» передбачено рахунок 31 «Рахунки в банках».

Рахунок 31 «Рахунки в банках» призначений для обліку наявності та руху грошових коштів, які знаходяться на рахунках у банку, і які можуть бути використані для поточних операцій. Зауважимо, що для безготовкових розрахунків у ПАФ «Рхххххххха» використовуються субрахунок 311 «Поточні рахунки в національній валюті».

У табл. 2.4 представлено типову кореспонденцію з обліку грошових коштів на рахунку у банку ПАФ «Рхххххххха».

Таблиця 2.4

Господарські операції і їх запис на рахунках бухгалтерського обліку ПАФ «Рхххххххха», 2021 р.

Зміст операції	Дт	Кт	Сума, грн.
Готівка з каси ПАФ «Рхххххххха» здана на поточний рахунок в АТ «Мегабанк»	311	301	3320
На поточний рахунок в АТ «Мегабанк» ПАФ «Рхххххххха» поступили кошті від покупця – ТОВ «Соняшниковий Гранд»	311	361	17840
Отримано на поточний рахунок в АТ «Мегабанк» ПАФ «Рхххххххха» довгострокова фінансова допомога на поворотній основі.	311	55	15500
Поступили кошти на поточний рахунок АТ «Мегабанк» від інших дебіторів (ФОП Куць Н. П.)	311	377	1380
Отримана на поточний рахунок ПАФ «Рхххххххха» довгострокова позика банку.	311	50	65500
Отримана на поточний рахунок короткострокова позика банку.	311	60	12200
Поступила на поточний рахунок ПАФ «Рхххххххха» орендна плата від ПП «ХПП-Дім Нові Санжири » за оренду обладнання строком на три роки.	311	611	4850
Сума дивідендів надійшла на поточний рахунок в банку	31	373	1650
Поступили кошти за реалізовані виробничі запаси (будівельні матеріали) від ТОВ «Будкомплект»	311	36	7545
Отримано грошові кошти з поточного рахунку ПАФ «Рхххххххха»	301	311	2590
Перераховано з поточного рахунку за передплачені на наступний рік газети і журнали.	39	311	950
Здійснено передоплату ТОВ «Метал Сіті».	371 641	311 644	5130 856
Перераховано з поточного рахунку ПАФ «Рхххххххха» до бюджету ПДВ і інші податки.	641	311	5890
З поточного рахунку погашена короткострокова позика банку.	601	311	3510
З поточного рахунку ПАФ «Рхххххххха» погашена довгострокова	501	311	5200

позика банку.			
Перераховано з поточного рахунку зарплата працівникам	661	311	32520

У сукупному грошовому обороті ПАФ «Рхххххххха» переважають безготівкові розрахунки, оскільки вони мають ряд переваг над готівковими. Ці переваги проявляються передусім у прискоренні розрахунків, в економії витрат, пов'язаних з перевезенням готівки, її обліком та зберіганням.

Інвентаризаційний процес на ПАФ «Рхххххххха» охоплює перевірку каси, коштів на поточному рахунку призначений для забезпечення контролю за фактичною наявністю, збереженням і використанням коштів. Така інвентаризація характеризується раптовістю та відносною частотою проведення (не рідше 1 разу на квартал) і, крім вищезгаданих пунктів, має на меті перевірку дотримання працівниками розрахунково-платіжної та касової дисципліни.

Порядок проведення інвентаризації готівкових коштів можна представити у вигляді схеми (рис. 2.6).

Рис. 2.6. Послідовність інвентаризації готівкових коштів

Інвентаризація банківських рахунків ПАФ «Рхххххххха» передбачає перевірку усіх операцій по руху коштів на рахунку і здійснюється методом звірки залишків по банківських виписках ПАФ «Рхххххххха» із обліковими даними, причому виписки про залишок коштів повинні підтверджуватися

взаємним актом. Витяг з інвентаризаційного опису безготівкових розрахунків представено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Інвентаризаційний опис безготівкових розрахунків ПАФ «Рхххххххха» (витяг)

№	Номер рахунку	Вілюта рахунку (субрахунок в обліку)	Назва банку	Сума коштів на рахунку за даними		Результат інвента-ризації	Стан рахунку
				підпри-ємства	банку		
1	UA1035162900000 00026005161452	Гривні (311)	АТ «МЕГА-БАНК»	30125	30125	Відхилень не виявлено	активний

У результаті проведення інвентаризації найкращим варіантом є відповідність документальних та облікових даних. Та все, якщо в результаті інвентаризації, окрема каси, знайдено готівку, не підтверджену касовими документами – це надлишок. В бухгалтерському обліку його оприбуткування буде відображено як: Дт 301 Кт 719.

При виявленні нестачі, наприклад, готівкових коштів, її суму відшкодовує особа, з якою підписаний договір про повну індивідуальну матеріальну відповідальність (зазвичай касир). В обліку недостача буде відображена як: Дт 947 Кт 301.

Фінансова звітність ПАФ «Рхххххххха» є фінансовою звітністю загального призначення, яка сформована з метою достовірного подання фінансового стану, фінансових результатів діяльності для задоволення інформаційних потреб широкого кола користувачів при прийнятті ними економічних рішень.

При формуванні фінансової звітності ПАФ «Рхххххххха» керувалося також вимогами національних законодавчих нормативних актів щодо організації і ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні.

При веденні бухгалтерського обліку та складанні фінансової звітності ПАФ «Рхххххххха» використовуються ті професійні судження та положення

систем обліку, котрі дозволяють однозначно тлумачити інформацію фінансової звітності.

Повний комплект фінансової звітності ПАФ «Рхххххххха» включає: ф. м-1. Баланс; ф. м-2. Звіт про фінансові результати..

Оскільки досліджуване підприємство є малим, то для забезпечення керівництва ПАФ «Рхххххххха» належними обсягами інформації щодо поточної наявності грошових коштів слід скористатися ф. м-1. Баланс. По рядку 1165 «Кошти та їх еквіваленти» ПАФ «Рхххххххха» відображає інформації про грошові кошти за залишками по головній книзі за рахунками 30, 31.

Для підприємсв що подають повний комплект фінансової звітності, основною формою щодо відображення руху грошових коштів є ф. № 3 - «Звіт про рух грошових коштів». Звіт про рух грошових коштів може бути складений за прямим чи непрямим методами, із застосуванням відповідної форми звіту: форма № 3 – за прямим методом або форма № 3-н – за непрямим методом. Зазвичай підприємства використовують прямий метод. Розглянемо порядок складання Звіту про рух грошових коштів за прямим методом на прикладі (табл. 2.6, 2.7).

Таблиця 2.6

Залишки по рахункам

Господарська операція	Сума. грн	Дт	Кт	Код рядка форми 3
Отримали в касу готівку з банку	40000	301	311	–*
Оплачено постачальнику	60000	631	311	3100
Сплачено за банківським кредитом відсотки	1000	684	311	3360
Сплачено кредит	10000	601	311	3350
Отримана оплата від покупця	15000	311	361	3000
Виплачена зарплата готівкою	25000	661	301	3105
Решта готівки повернута в банк	16000	311	301	–

Таблиця 2.7

Алгоритм складання звіту про рух грошових коштів (прямий метод)

Стаття	Код рядка	Сума, грн
1	2	3
Операційна діяльність		
Надходження від: Реалізація продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	15000

Витрачання на: оплату товарів, робіт, послуг	3100	(60000)
праці	3105	(25000)

Продовж. табл. 2.7

1	2	3
зобов'язань з податків і зборів	3115	0
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	(70000)
Інвестиційна діяльність		
Надходження від: Реалізація необоротних активів	3205	0
Витрачання на придбання: необоротних активів	3255	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	0
Фінансова діяльність		
Витрачання на:		
погашення позик	3350	(10000)
сплату процентів	3360	(1000)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	(11000)
Грошові кошти на початок	3405	121 000
Чистий рух грошових коштів	3400	(81000)
Грошові кошти на кінець	3415	40 000

Підприємство може на власний розсуд обрати відповідний метод розрахунку, про те необхідно обов’язково внести зміни в наказ про облікову політику в частині фінансової звітності.

Склад грошових коштів розкривається також у Примітках до річної фінансової звітності. У даному розділі розшифровується залишок грошових коштів на кінець року за даними рахунків, на яких вони обліковуються.

Отже:

1. В результаті дослідження встановлено, що первинний облік на ПАФ «Рхххххххха» ведеться на належному рівні. Про це свідчить наступне: підприємство повністю забезпечене бланками документів; первинні документи складаються в момент здійснення господарських операцій, а якщо це неможливо, то безпосередньо після їх здійснення; головний бухгалтер наглядає за повним і правильним заповненням первинних документів.

2. Організація обліку грошових коштів у ПАФ «Рхххххххха» відповідає сучасним вимогам щодо надання повної, достовірної та вчасної інформації про їх наявність, рух та вартість, тобто дотримується принцип повного висвітлення.

3. При складанні фінансової звітності ПАФ «Рхххххххха» дотримується

принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

2.3. Податкові аспекти обліку грошових операцій

ПАФ «Рхххххххха» є платником як загальнодержавних, так і місцевих податків, веде окремий облік, в якому відбувається групування інформації про базу оподаткування, визначення показників усіх форм податкової звітності. Предметом податкового обліку є процес фінансово-господарської діяльності ПАФ «Рхххххххха», але тільки у частині формування об'єкта оподаткування.

Об'єкти податкового обліку для досліджуваного підприємства є бази і об'єкти оподаткування податків, які нараховуються та сплачуються.

ПАФ «Рхххххххха» є платником єдиного податку 4 групи. Нарахування єдиного податку відображається за Дт 91 Кт 641, сплата Дт 641 Кт 311. Сплата податку відбувається щоквартально протягом 30 календарних днів у таких розмірах: у I і II кварталі – 10 %; у III кварталі – 50 %; у IV кварталі – 30 %.

Для ПАФ «Рхххххххха» операції з грошовими коштами, коли вони вступають об'єктами оподаткування розглянемо на теоретичних прикладах:

1. Проценти на строкові депозити. Такі доходи є пасивними та оподатковуються податковим агентом під час їх нарахування. Такі доходи оподатковуються ПДФО - 18 % та військовим збором – 1,5 %. Перераховує податки банківська установа із сум процентів, нарахованих за звітний місяць на суми строкового депозиту, не пізніше 30 календарних днів, наступних за місяцем нарахування доходу.

2. Операції з розрахунками в іноземній валюті. Перерахування авансу в інвалюті продавцю й отримання авансу в інвалюті від покупця представлено на рис. 2.7 і 2.8.

Отже, виникнення грошової заборгованості (як і визнання доходу чи оприбуткування товару) відображаємо за курсом НБУ на цю дату.

Монетарна стаття, що утворилася - грошова дебіторська чи кредиторська заборгованість, буде оплачено інвалютою. На дату отримання оплати (погашення заборгованості) діятиме вже інший курс НБУ, аніж на дату

виникнення цієї заборгованості. Така різниця згідно з П(С)БО є курсовою різницею.

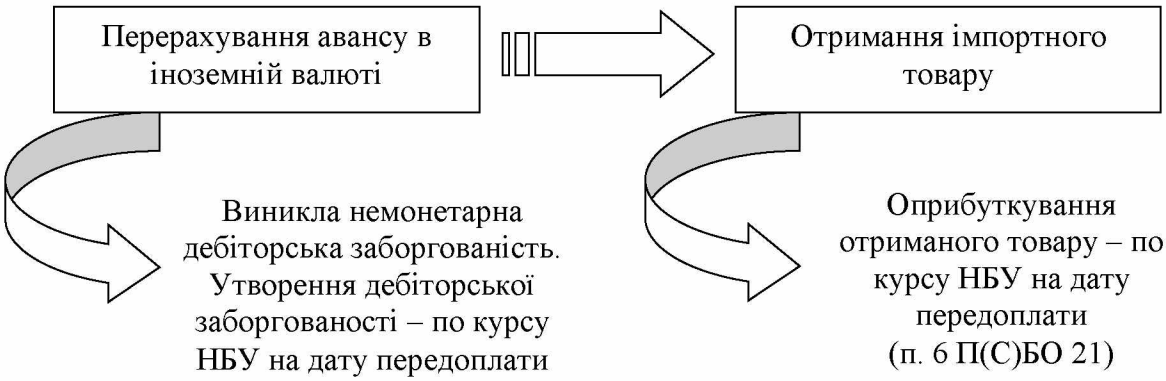

Рис. 2.7. Особливості перерахунку операції в інвалюті в гривні в разі здійснення авансової оплати в інвалюті за товар

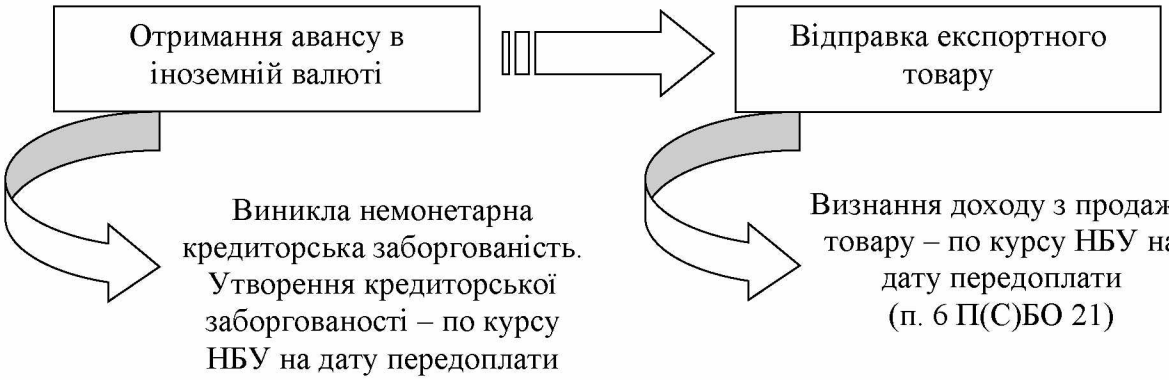

Рис. 2.8. Особливості перерахунку операції в інвалюті в гривні в разі отримання авансової оплати в інвалюті від покупця

Курсова різниця - різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти за різних валютних курсів (п. 4 П(С)БО 21). Основними правилами розрахунку курсової різниці є: їх визначають лише за монетарними статтями балансу; для розрахунку використовують лише курс НБУ; визначають на кожну дату балансу й дату здійснення господарської операції.

Розрахунок курсової різниці здійснюють за такою формулою:

$$КР = СГО \times (К2 - К1), \quad (2.1)$$

де:

КР - сума курсових різниць; СГО - сума господарської операції

(монетарної статті); К1 - курс НБУ на дату виникнення монетарної статті чи дату балансу (залежно від того, яка подія сталася пізніше); К2 - курс НБУ на дату визначення курсової різниці (на дату балансу чи на дату розрахунків).

У бухобліку курсові різниці відображають залежно від результату такого розрахунку та виду операції – рис. 2.9:

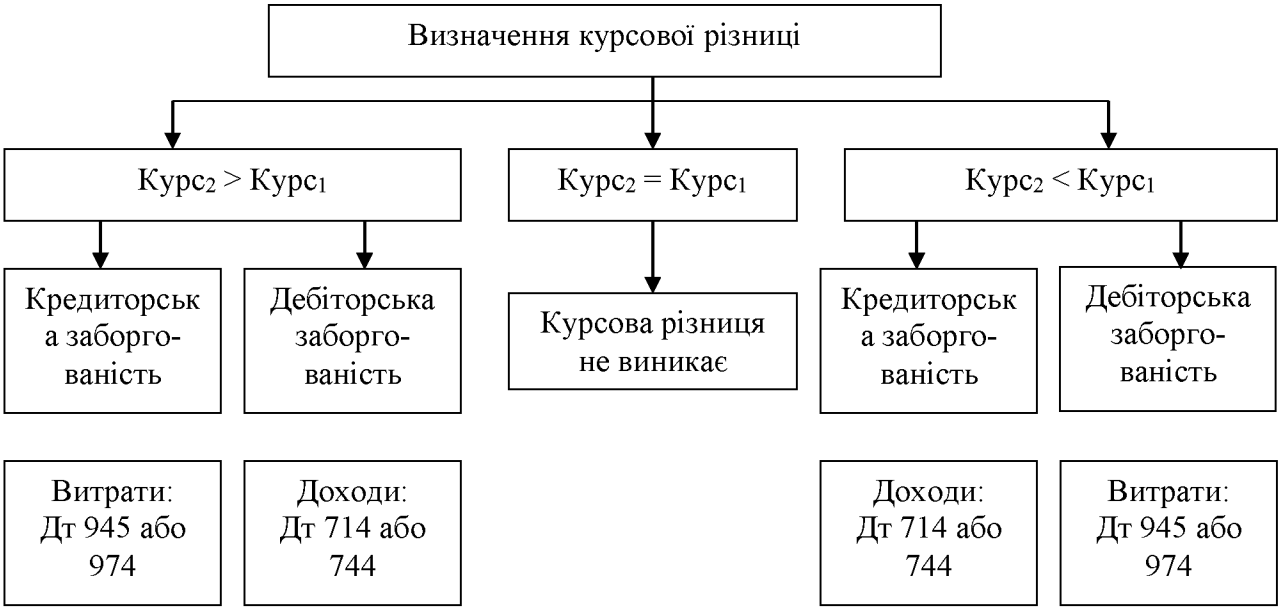

Рис. 2.9. Методика визначення курсових різниць

Податок на прибуток необхідно обчислювати виходячи з бухгалтерського фінрезультату, відкоригованого на різниці, передбачені ПКУ.

Різниці, які коригують фінрезультат, - це, зокрема, амортизаційні різниці, різниці, що виникають під час формування резервів (забезпечень), різниці, які виникають під час здійснення фінансових операцій (пп. 134.1.1 ПКУ). Такі різниці коригують бухгалтерський фінрезультат як у бік зменшення, так і в бік збільшення бази.

Різниць, пов’язаних із відображенням операцій в інвалюті, у ПКУ не передбачено, тож усе, як відображено в бухобліку за цією операцією, так і лишиться з метою оподаткування.

При веденні податкового обліку ПАФ «Рхххххххха» дотримується всіх норм податкового законодавства, вчасно подає податкову звітність та перераховує до бюджету обов’язкові платежі.

РОЗДІЛ 3
АНАЛІЗ І ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання

Фінансовий стан характеризує результат фінансово-виробничої діяльності суб'єктів господарювання. Основними характеристиками є розмір засобів підприємства, їх розміщенням і джерелами утворення, залежить від виконання матеріально-технічного постачання, виробництва, реалізації та прибутку.

Також фінансовий стан підприємства можна визначити як показник його фінансової конкурентоспроможності, тобто кредитоспроможності, платоспроможності, виконання зобов'язань перед державою та іншими підприємствами.

Для досягнення мети та завдання кваліфікаційної роботи, фінансовий стан ПАФ «Рхххххххха» розглянемо як комплексне поняття. Фінансовий стан – це результат взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин ПАФ «Рхххххххха», сукупність виробничо-господарських факторів досліджуваного підприємства і характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів ПАФ «Рхххххххха».

Для цілі дослідження під фінансовим станом ПАФ «Рхххххххха» розуміємо його спроможність фінансувати свою діяльність. Негативна тенденція або ж погіршення фінансового стану ПАФ «Рхххххххха» свідчить про загрозу його можливого банкрутства, натомість, оптимізація фінансового стану є однією з умов успішного розвитку підприємства в майбутньому.

Стабільність фінансового стану ПАФ «Рхххххххха» залежить від правильності та доцільності вкладення фінансових ресурсів у активи, тому для його оцінки необхідно вивчити передусім склад, структуру майна (табл. 3.1) та джерела його утворення (табл. 3.2), а також причини їх зміни.

Таблиця 3.1

Динаміка та структура майна ПАФ «Рхххххххха» за 2019 - 2021 рр.

(станом на кінець року)

Види активів	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р	
	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	суми, тис. грн	у %
Майно – всього	143,6	100,0	159,4	100,0	116,1	100,0	-27,5	-19,2
1. Необоротні активи	1,8	1,3	1,8	1,1	1,8	1,6	-	х
1.1. Основні засоби	1,8	1,3	1,8	1,1	1,8	1,6	-	х
2. Оборотні активи	141,8	98,7	157,6	98,9	114,3	98,4	-27,5	-19,4
2.1. Запаси	103,2	71,9	123,2	77,3	81,9	70,5	-21,3	-20,6
2.1.1. Виробничі запаси	9,4	6,5	19,3	12,1	6,1	5,3	-3,3	-35,1
2.1.2. Готова продукція та товари	93,8	65,3	103,9	65,2	75,8	65,3	-18	-19,2
2.2 Поточні біологічні активи	33,9	23,6	32,7	20,5	32,2	27,7	-1,7	-5,0
2.3. Поточна дебіторська заборгованість	3,6	2,5	-	-	-	-	-3,6	-100
2.4. Грошові кошти	1,1	0,8	1,7	1,1	0,2	0,2	-0,9	-81,8

Аналіз майнового стану показав, що у 2021 році вартість майна ПАФ «Рхххххххха» порівняно з 2019 роком зменшилась на 27,5 тис. грн. або на 19,2%. Вартість необоротних активів, яка представлена основними засобами не змінилась та становить 1,8 тис. грн.

Вартість оборотних активів ПАФ «Рхххххххха»зменшилась у 2021 році порівняно з 2019 роком на 27,5 тис. грн., або на 19,4%. Зниження також відмічено у вартості запасів на 21,3 тис. грн., або на 20,6% які представлені виробничими запасами та готовою продукцією та товарами. Зниження також відмічено по вартості поточної дебіторської заборгованості на 3,6 тис. грн., або на 100%. Також зменшення відмічено по вартості грошових коштів та поточних фінансових інвестицій на 0,9 тис. грн., або на 81,8%. Вартість поточних

біологічних активів зменшилась на 1,7 тис. грн., або на 5%.

У структурі майна ПАФ «Рхххххххха» за 2019-2021 рр. (рис. 3.1) переважає питома вага оборотних активів – 98,7%, 98,9% та 98,4%, а саме готової продукції та товарів.

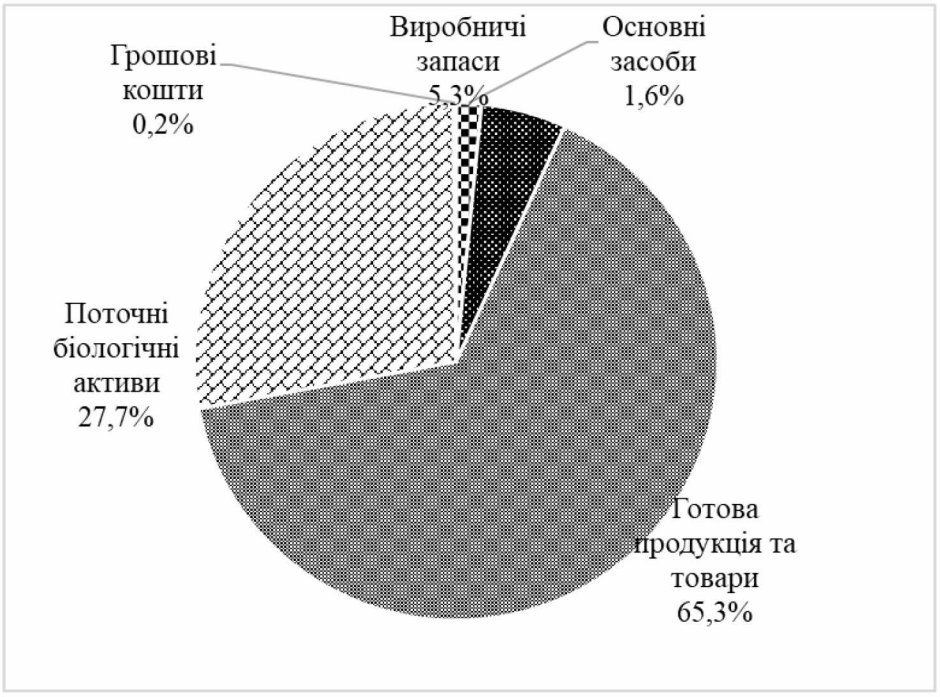

Рис. 3.1. Ілюстративне зображення структури майна ПАФ «Рхххххххха» за 2021 р., %

Таблиця 3.2

Динаміка та структура джерел формування капіталу ПАФ «Рхххххххха» за 2019 – 2021 рр. (станом на кінець року)

Види пасивів	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р	
	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	суми, тис. грн	у %
Капітал – всього	143,6	100,0	159,4	100,0	116,1	100	-27,5	-19,2
1. Власний капітал	2,6	1,8	14,9	9,3	1,3	1,1	-1,3	-50,0
1.2. Нерозподі-лений прибуток	2,6	1,8	14,9	9,3	1,3	1,1	-1,3	-50,0
2. Зобов'язання і забезпечення	141	98,2	144,5	90,7	114,8	98,9	-26,2	-18,6
2.1. Поточні зобов'язання і забезпечення	141	98,2	144,5	90,7	114,8	98,9	-26,2	-18,6

Аналіз даних табл. 3.2 показав, що загальна сума капіталу досліджуваного підприємства у 2021 р. зменшилась порівняно з 2019 р. на 27,5 тис. грн. або на 19,2%. Сума власного капіталу підприємства знизилась на 1,3 тис. грн. або на 50%, за рахунок нерозподіленого прибутку. Сума зобов'язань та забезпечень ПАФ «Рхххххххха» у 2021 році порівняно з 2019 роком зменшилась на 26,2 тис. грн., або на 18,6% за рахунок суми поточних зобов'язань та забезпечень.

У структурі пасивів ПАФ «Рхххххххха» протягом 2019 - 2021 рр. переважає питома вага зобов'язань і забезпечень – 98,2%, 90,7% та 98,9% (рис. 3.2).

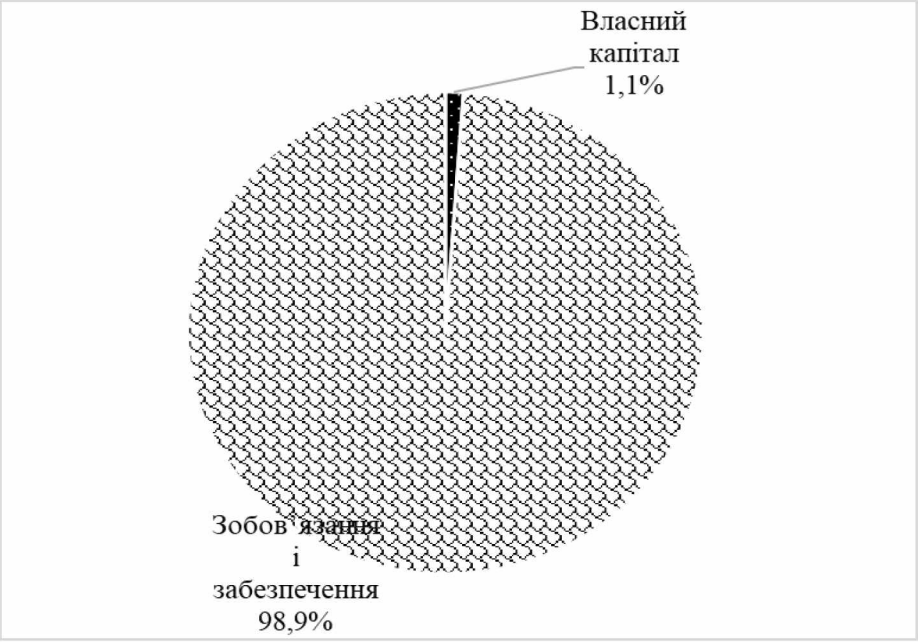

Рис. 3.2. Ілюстративне зображення структури джерел формування майна ПАФ «Рхххххххха» за 2021 р., %

Аналіз фінансових результатів, який є одним із найважливіших напрямів оцінки ефективності виробничо-фінансової діяльності ПАФ «Рхххххххха» - табл. 3.3. За даними табл. 3.3 у звітному році порівняно з базовим чистий дохід від реалізації продукції ПАФ «Рхххххххха» збільшився на 65,6 %. Натомість валовий прибуток підприємства зменшився на 48 %, його частка в чистому доході знизилася з 1,9 до 0,6 %.

У структурі операційних витрат частка собівартості реалізованої

продукції (робіт, послуг) складає 100 %, її сума у 2021 році порівняно з 2019 роком збільшися на 67,8 %.

Таблиця 3.3

Формування, структура та динаміка фінансових результатів ПАФ «Рхххххххха» за 2019 – 2021 рр.

Показники	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення 2021 р у % до 2019 р.
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис.грн	питома вага, %	
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг)	129	х	188	х	213	х	165,6
Операційні витрати у тому числі:	126	100,0	174	100,0	212	100,0	167,8
а) собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)	126	100,0	172	99,0	212	100,0	167,8
г) інші операційні витрати	-	-	2	1,0	-	-	-
Валовий прибуток	3	х	17	х	1	х	52,0
У % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (робіт, послуг)	х	1,9	х	8,9	х	0,6	х
Фінансовий результат від операційної діяльності	3	х	15	х	1	х	52,0
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	3	х	15	х	1	х	52,0
Чистий фінансовий результат	3	х	15	х	1	х	52,0
У % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (робіт, послуг)	х	1,9	х	7,9	х	0,6	х
У % до валового прибутку	х	100,0	х	89,2	х	100,0	х

У зв'язку з тим, що ПАФ «Рхххххххха» отримує доходи тільки від операційної діяльності, а саме від реалізації, не має інших складових доходів та витрат, прибуток від операційної діяльності відповідає сумі чистого прибутку, який зменшився у 2021 роцуі порівняно з 2019 роком на 2 тис грн. У базовому

та звітному році частка чистого прибутку в чистому доході від реалізації продукції становила 1,9 % та 0,6 % відповідно, у валовому прибутку – 100 %.

Таким чином, у цілому спостерігається негативна динаміка показників фінансових результатів діяльності ПАФ «Рхххххххха» (рис. 3.3).

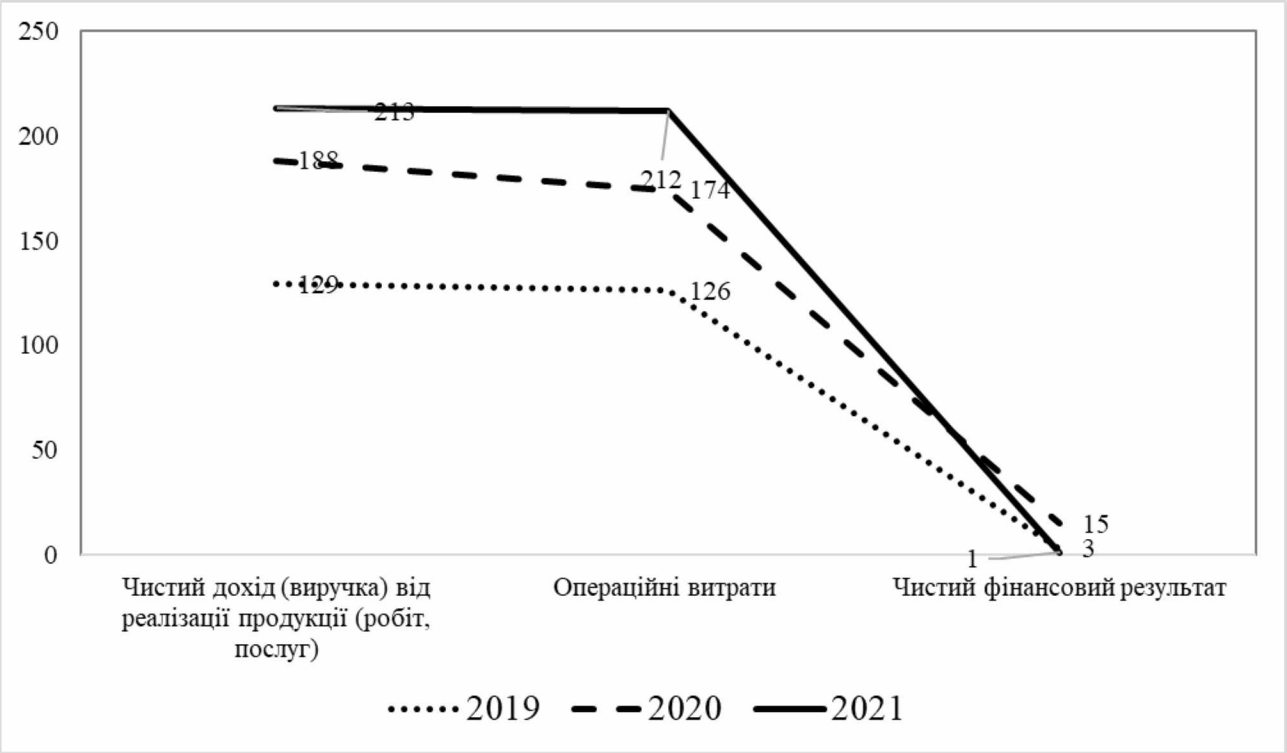

Рис. 3.3. Ілюстративне зображення основних показників фінансових результатів ПАФ «Рхххххххха» за 2019 – 2021 рр., тис. грн.

Фінансова стійкість є відображенням визначеного стану фінансових ресурсів, їх розподілу та використання, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне забезпечити безперервний ефективний процес виробництва і реалізації продукції, зменшення затрат по його розширенню та оновленню, розвиток інших сфер діяльності на основі збільшення прибутку і активів при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику.

Фінансово стійким вважається такий господарюючий суб'єкт, який за рахунок власних фінансових ресурсів покриває джерела формування активів, не допускає неправдивої дебіторської та кредиторської заборгованості, вчасно розраховується за своїми фінансовими зобов'язаннями.

Проведемо аналіз фінансової стійкості ПАФ «Рхххххххха» за системою відносних показників у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Відносні показники оцінювання фінансової стійкості ПАФ «Рхххххххха» за 2019 - 2021 рр. (станом на кінець року)

Показники	Нормативне значення	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення (+; -) 2021 р. до 2019 р.
Показники структури джерел формування капіталу					
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,018	0,093	0,011	-0,007
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	<0,5	0,982	0,907	0,989	+0,007
Коефіцієнт фінансового ризику	<1	54,231	9,698	88,308	+34,077
Коефіцієнт фінансової стабільності	>1	0,018	0,103	0,011	-0,007
Показники стану оборотних активів					
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,5	0,308	0,879	-0,385	-0,692
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами	>0,1	0,006	0,083	-0,004	-0,010
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними коштами	>0,5	0,006	0,084	-0,004	-0,010
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Підвищення	1,375	0,130	-0,400	-1,775
Показники стану основного капіталу					
Коефіцієнт майна виробничого призначення	Підвищення	0,314	0,338	0,345	+0,031
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Підвищення	0,013	0,011	0,016	+0,003
Коефіцієнт нагромадження амортизації	Зниження	0,684	0,684	0,684	-
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Підвищення	78,778	87,556	63,500	-15,278

Результати виконаних розрахунків свідчать про низький рівень фінансової стійкості ПАФ «Рхххххххха» за показниками структури джерел формування капіталу. Так, значення коефіцієнта фінансової автономії вказує на те, що на кінець 2021 р. частка власного капіталу у валюті балансу становить 1,1 %. Це на 0,007 в. п. менше порівняно з 2019 р. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу відповідно збільшився з 0,982 до 0,989 і свідчить про

повну фінансову залежність ПАФ «Рхххххххха» від кредиторів.

За коефіцієнтом фінансового ризику в 2019 р. на 1 грн власного капіталу припадало 54,23 коп. позикового капіталу, а в 2021 р. – 88,31 коп. У цілому динаміка всіх вищезазначених показників свідчить про низький рівень фінансової стійкості підприємства.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу у 2021 р мав від'ємне значення, і за аналізований період зменшився з 0,308 до -0,385, що не відповідає нормативному значенню (>0,1). Отже, підприємство не має можливості для фінансування виробничої та інших видів діяльності.

Про низький рівень забезпеченості ПАФ «Рхххххххха» власними оборотними коштами свідчать значення коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами і коефіцієнта забезпеченості запасів власними оборотними коштами. На кінець 2021 р. фактичний рівень обох коефіцієнтів значно нижчі за нормативні значення та мають від'ємні показники.

Значення коефіцієнта маневреності власних оборотних коштів ПАФ «Рхххххххха» має негативну динаміку і показує, що підприємство не має достатнього рівня фінансової стійкості щодо забезпеченості високоліквідними оборотними активами.

Коефіцієнт майна виробничого призначення ПАФ «Рхххххххха» збільшився з 0,314 до 0,345, і оскільки зменшення є досить значним, то з точки зору забезпеченості активами основної виробничо-господарської діяльності (основними засобами та оборотними виробничими фондами) підприємство зменшує фінансову стійкість.

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів ПАФ «Рхххххххха» зріс з 0,013 до 0,016, що вказує на позитивну динаміку зростання частки основних засобів у валюті балансу. Коефіцієнт нагромадження амортизації не змінився.

За динамікою коефіцієнта співвідношення оборотних і необоротних активів підприємство зменшило рівень забезпеченості необоротних засобів оборотними коштами. Якщо в 2019 р. на 1 грн необоротних активів припадало 78,78 коп. оборотних, то в 2021 р. – 63,5 коп. Отже, за переважною більшістю

відносних показників ПАФ «Рхххххххха» є фінансово нестійким із негативною динамікою.

У складі абсолютних показників фінстійкості зазвичай виділяють групу показників наявності джерел формування запасів та групу показників забезпеченості запасів джерелами їх формування. Залежно від рівня забезпеченості запасів джерелами їх формування визначають тип фінстійкості.

- абсолютна - власні джерела формування оборотних активів покривають запаси і витрати;

- нормальна - припускає фінансування запасів та витрат за рахунок не лише власного капіталу, але й довгострокових зобов'язань, тобто довгострокового капіталу підприємства.

- нестійкий фінансовий стан - запаси і витрати покриваються сумою власних джерел формування оборотних активів, довгострокових позикових джерел, короткострокових кредитів і позик;

- кризовий фінансовий стан, коли запаси і витрати не покриваються всіма видами можливих джерел їх забезпечення (власних, позикових та ін.), підприємство перебуває на межі банкрутства.

Проведемо розрахунки по визначенню типу фінансової стійкості ПАФ «Рхххххххха» (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Визначення і аналіз типу фінансової стійкості ПАФ «Рхххххххха» за 2019 - 2021 рр.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021 р. (+;-) до 2019 р.
А	1	2	3	4
Власні оборотні кошти	1	13	-1	-1
Довгострокові зобов'язання	-	-	-	-
Короткострокові кредити банків	-	-	-	-
Запаси	137	156	114	-23
Наявність власних оборотних коштів і довгострокових зобов'язань для формування запасів	1	13	-1	-1
Загальна величина джерел формування запасів	1	13	-1	-1
Надлишок (+) або нестача (-) власних	-136	-143	-115	22

оборотних коштів для формування запасів				

Продовж. табл. 3.5

А	1	2	3	4
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів і довгострокових зобов'язань для формування запасів	-136	-143	-115	+22
Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формуван-ня запасів	-136	-143	-115	+22
Тип фінансової стійкості	Кризовий фінансовий стан			х
Коефіцієнт забезпеченості запасів відповідними джерелами формування	0,01	0,08	0,00	-0,010
Надлишок (+) або нестача (-) відповідних джерел формування на 1 грн. запасів, грн	-0,99	-0,92	-1,00	-0,01

Проведений аналіз щодо визначення типу фінансової стійкості показав, що ПАФ «Рхххххххха» протягом досліджуваних років має кризовий фінансовий стан.

3.2. Аналіз ліквідності балансу та оцінювання платоспроможності підприємства за системою відносних показників

Проблема зміцнення платоспроможності та ліквідності для ПАФ «Рхххххххха» є актуальною та вимагає ефективного контролю за рівнем показників.

Мета і зміст фінансового аналізу досить індивідуальні й частіше визначаються тим, хто використовує його результати. У табл. 3.6 наведено фінансові показники, які мають особливий інтерес для трьох основних груп користувачів ПАФ «Рхххххххха»: керівників підрозділів планування та управління, власника, кредиторів.

У своїй діяльності такі користувачі у прийнятті рішень спираються на показники, фактори фінансового аналізу, що визначають фінансову стійкість підприємства, яка формується в процесі всієї виробничо-господарської діяльності і одними з головних є показники ліквідності і платоспроможності,

тому їх аналіз є актуальним.

Таблиця 3.6

Цілі аналізу ліквідності і платоспроможності, адаптовані для ПАФ «Рхххххххха»

Менеджери	Власники	Кредитори
1-ша мета - Аналіз виробничої діяльності: - коефіцієнти прибутковості; - аналіз витрат	1-ша мета - Прибутковість: - дохідність власного капіталу	1-ша мета - Ліквідність: - коефіцієнт поточної ліквідності; - ліквідаційна вартість; - грошові потоки.
2-га мета - Управління ресурсами: - оборотність активів; - оборотність запасів; - оборотність дебіторську заборгованість; - управління оборотним капіталом; - характеристики кредиторської заборгованості.	2-га мета - Розподіл прибутку: - дивіденди;	2-га мета - Фінансовий ризик: - частка боргу активах; - власний оборотний капітал.
3-тя мета - Дохідність: - дохідність активів; - вартість капіталу.	3-тя мета - Ринкові показники: - коефіцієнт P/E	3-тя мета - Обслуговування боргу: - прострочена заборгованість; - коефіцієнт покриття боргових зобов'язань

Для оцінювання ліквідності та платоспроможності ПАФ «Рхххххххха» застосуємо такі прийоми як аналіз ліквідності балансу та розрахунок фінансових коефіцієнтів платоспроможності.

Оцінку ліквідності та платоспроможності ПАФ «Рхххххххха» проведемо за інформацією ф. м-1 «Балансу » на основі характеристики ліквідності оборотних коштів, тобто часу, що необхідний для перетворення їх у грошові кошти.

Аналіз ліквідності балансу передбачає класифікацію активів підприємства за їх ліквідністю та пасивів за терміновістю оплати.

Виділяють такі групи ліквідних активів ПАФ «Рхххххххха»:

- А1 – найбільш ліквідні активи – готівка, грошові кошти на рахунках у банку. Їх сума становила у 2019 р. – 1,1 тис. грн, у 2020 р. – 1,7 тис. грн, у 2021

р. – 0,2 тис. грн.;

- А2 – активи, що швидко реалізуються, для перетворення яких у наявні кошти потрібний визначений час. У ПАФ «Рхххххххха» сюди відноситься сума дебіторської заборгованості, її сума у 2019 році складала 3,6 тис. грн.

- А3 – активи, що повільно реалізуються. До них відносять: матеріально-виробничі запаси, затрати у незавершеному виробництві, готову продукцію, товари;

- А4 – активи, що важко реалізуються – статті розділу І активу балансу «Основні засоби та інші необоротні активи».

Проведемо аналіз динаміки та структури активів ПАФ «Рхххххххха» за рівнем ліквідності у табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Динаміка та структура активів для визначення ліквідності ПАФ «Рхххххххха» за 2019 - 2021 рр. (станом на кінець року)

Види активів за рівнем ліквідності	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення 2021 р. до 2019 р. (+, -)		
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	питомої ваги, п.п.	у %
1. Високоліквідні активи	1	0,7	2	1,2	-	-	-1	-0,7	-100
2. Середньоліквідні активи	4	2,8	-	-	-	-	-4	-2,8	-100
3. Низьколіквідні активи	137	95,1	156	97,6	114	98,3	-23	+3,2	-16,8
4. Важколіквідні, або активи, що важко реалізуються	2	1,4	2	1,2	2	1,7	х	+0,3	Х
Разом	144	100,0	160	100,0	116	100,0	-28	Х	-19,4

Аналіз активів за рівнем ліквідності ПАФ «Рхххххххха» показав, що їх вартість зменшилась у 2021 р. порівняно з 2019 р. на 28 тис. грн., або на 19,4%. У розрізі активів відмічено зниження вартості високоліквідних активів на 1 тис. грн. або на 100% та низьколіквідних активів – 23 тис. грн., або на 16,8%. Зниження також відмічено по вартості середньо-ліквідних активів на 4 тис. грн., або на 100%. Вартість важколіквідних не змінились та становить у 2021

році – 2 тис. грн.

У структурі активів ПАФ «Рхххххххха» за 2019-2021 рр. переважала частка низьколіквідних активів – 95,1%, 97,6% та 98,3%.

Для більш детальної характеристики групування пасивів балансу, відповідно до зростання строків погашення зобов'язань сформовані такі групи пасивів для ПАФ «Рхххххххха»:

- негайні пасиви (П1) – це кредиторська заборгованість, розрахунки за дивідендами, своєчасно не погашені кредити (за даними додатка до балансу);
- постійні пасиви (П4) – це статті І розділу пасиву балансу.

Аналіз динаміки та структури пасивів ПАФ «Рхххххххха» за терміном сплати представлено у табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Динаміка та структура пасивів за терміновістю

ПАФ «Рхххххххха» за 2019 - 2021 рр. (станом на кінець року)

Види пасивів за терміном оплати	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення 2021 р. до 2019 р. (+, -)		
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	питомої ваги, пунктів	у %
1. Найбільш строкові зобов'язання	66	45,8	66	41,2	58	50,0	-8	+4,2	-12,1
2. Постійні пасиви	78	54,2	94	58,8	58	50,0	-20	-4,2	-25,6
Разом	144	100,0	160	100,0	116	100,0	-28	X	-19,4

Аналіз пасивів за терміном оплати ПАФ «Рхххххххха» показав, їх сума у 2021 р. порівняно з 2019 р. зменшилась на 28 тис. грн., або на 19,4%, за рахунок вартості найбільш строкових зобов'язань , які знизились на 8 тис. грн., або на 12,1% та постійних пасивів, що зменшились на 20 тис. грн., або на 25,6%.

У структурі пасивів ПАФ «Рхххххххха» протягом 2019-2020 рр. переважає частка постійних пасивів – 54,2, 58,8%. У 2020 році – частка найбільш строкових зобов'язань та постійних пасивів становить по 50%.

Баланс підприємства, на думку багатьох вчених, вважається абсолютно

ліквідним, якщо:

$$А1 \geq П1, А2 \geq П2, А3 \geq П3, А4 \leq П4, \quad (3.1)$$

тобто актив відповідної ліквідності повинен покривати пасив відповідної терміновості.

Оцінка ліквідності ПАФ «Рхххххххха» представлено у табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Оцінка ліквідності балансу ПАФ «Рхххххххха»

за 2019 - 2021 рр., тис. грн

Умовні позна-чення	Надлишок (+) або нестача (-) платіжних засобів	Роки		
		2019	2020	2021
А1-П1	Високоліквідних активів	-64	-64	-58
А2-П2	Середньоліквідних активів	+4	-	-
А3-П3	Низьколіквідних активів	+137	+156	+114
	Разом	+76	+92	+56

Отже, аналіз ліквідності балансу показав, що протягом досліджуваних років баланс ПАФ «Рхххххххха» має ознаки ліквідного, тобто лише реалізувавши матеріальні цінності та готову продукцію, підприємство може погасити свої найбільш строкові зобов'язання.

Для оцінки коефіцієнтів платоспроможності треба визначити інформаційні зв'язки факторів їх формування за даними бухгалтерського балансу (рис. 3.4).

Рис. 3.4. Структурна модель розрахунку коефіцієнтів платоспроможності

Показники ліквідності і платоспроможності застосовуються для оцінки спроможності підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання.

До показників ліквідності та платоспроможності відносяться:

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності розраховують як відношення суми грошових коштів та фінансових інвестицій (рядок 1160 + 1165) до суми поточних зобов'язань та забезпечень (рядок 1695). Нормативне значення показника $\geq 0,2$.

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності - це відношення суми грошових коштів, фінансових інвестицій, поточної дебіторської заборгованості (рядки 1125 по 1190, включаючи додаткові рядки 1115, 1120, 1140, 1145, 1180) до суми поточних зобов'язань та забезпечень (рядок 1695). Нормативне значення показника $\geq 0,7$.

3. Коефіцієнт загальної ліквідності трактують як відношення вартості оборотних активів (рядок 1195) до суми поточних зобов'язань та забезпечень (рядок 1695). Нормативне значення показника $\geq 1,0$.

Відповідність показників ліквідності та платоспроможності нормативним значенням та їх збільшення свідчить про покращення фінансового стану досліджуваних підприємств.

Показники оцінки ліквідності та платоспроможності ПАФ «Рхххххххха» за 2019 – 2021 рр. проаналізовано у табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Показники оцінки ліквідності та платоспроможності ПАФ «Рхххххххха» за 2019 – 2021 рр.

Показники	Норматив-не значення	Роки			Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р.
		2019	2020	2021	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	0,008	0,012	0,002	-0,006
Проміжний коефіцієнт покриття	>0,7	0,033	0,012	0,002	-0,032
Загальний коефіцієнт покриття	≥1,5	1,006	1,091	0,996	-0,010

Станом на 2021 рік коефіцієнт абсолютної ліквідності є нижче нормативного на 0,198 пункти, тобто використавши грошові кошти підприємства не мало змогу погасити поточні зобов'язання (на 1 грн поточних зобов'язань припадало 0,002 грн. грошових коштів).

Проміжний коефіцієнт покриття є нижче нормативного у 2021 році на 0,698 пункти. Розрахований показник показав, що відповідно на 1 грн поточних зобов'язань припадало відповідно до 2021 року 0,002 грн.(при нормативі ≥ 0,7).

Загальний коефіцієнт покриття є нижче нормативного протягом 2021 року. На 1 грн. поточних зобов'язань у 2021 р. припадає 0,99 грн. оборотних активів підприємства (при нормативі ≥ 1,5).

3.3. Визначення ознак поточної, критичної та надкритичної неплатоспроможності

Платоспроможність - це здатність ПАФ «Рхххххххха» сплачувати кошти за своїми зобов'язаннями, що настали і вимагають термінового погашення, необхідно об'єктивно підходити до планування залишку грошових коштів.

Вважається, що у підприємства на рахунках в банку і готівка в касі

повинен бути залишок грошових коштів, який дорівнює різниці між кредиторською заборгованістю всіх видів, строки оплати якої настають протягом певного найближчого періоду (наприклад, тижня або декади), і поточною дебіторською заборгованістю на користь підприємства, платежі за якою очікуються в той самий період. Відношення залишку грошових коштів до різниці між кредиторською і дебіторською заборгованістю, виражене у відсотках, називається рівнем поточної платіжної готовності підприємства:

$$ППГ = \frac{ГК}{КЗ - ДЗ} x100, \qquad (4.2)$$

де ППГ - рівень поточної платіжної готовності на відповідну дату, %;

ГК - залишок грошових коштів;

КЗ - кредиторська заборгованість;

ДЗ - поточна дебіторська заборгованість.

Нормативне значення даного показника знаходиться в межах 100%. Якщо рівень поточної платіжної готовності менше 100 %, то це свідчить про нестачу грошових коштів, якщо більше 100 % - про їх надлишок.

Показником, що характеризує поточну неплатоспроможність (Пнп), є різниця між сумою грошових коштів, їх еквівалентів, інших високоліквідних активів та сумою поточних зобов'язань:

$$Пнп = ДФІ + ПФІ + ГК - ПЗ, \qquad (3.2)$$

де Пнп - показник поточної неплатоспроможності;

ДФІ- довгострокові фінансові інвестиції;

ПФІ - поточні фінансові інвестиції;

ГК - грошові кошти та їх еквіваленти;

ПЗ- поточні зобов'язання.

Якщо Пнп < 0, то це свідчить про поточну неплатоспроможність суб'єкта господарювання.

Визначимо ознаки поточної, критичної та надкритичної неплатоспроможності ПАФ «Рхххххххха» за допомогою даних табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Визначення ознак поточної, критичної та надкритичної неплатоспроможності ПАФ «Рхххххххха» за 2019 – 2021 рр.

Показники	2019 р.	2021 р.	Відхилення 2021 р. (+;-) до 2019 р.
1. Довгострокові фінансові інвестиції, тис. грн	-	-	Х
2. Поточні фінансові інвестиції, тис. грн	-	-	Х
3. Грошові кошти та їх еквіваленти	1,1	0,2	-0,9
4. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	-	-	Х
5. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн	141	114,8	-26,5
6. Показник поточної неплатоспроможності	-139,9	-114,6	+25,3
7. Коефіцієнт загальної ліквідності	1,006	0,996	-0,010
8. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	0,006	-0,004	-0,010
9. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	2,5	1,3	-1,2

Отже, аналіз вихідних даних, які використовуються для розрахунку ознак поточної, критичної та надкритичної неплатоспроможності ПАФ «Рхххххххха» показав:

- сума грошових коштів та їх еквівалентів у 2021 р. порівняно з 2019 р. зменшилась на 0,9 тис. грн.,

- сума поточних зобов'язань та забезпечень знизилась за досліджуваний період на 26,5 тис. грн.

- зіставлення високоліквідних активів та поточних зобов'язань і забезпечень підприємства показало, що нестача платіжних засобів склала у 2019 р. – 139,9 тис. грн., у 2021 р. відповідно – 114,6 тис. грн. Можна зробити висновок, що протягом досліджуваних років ПАФ «Рхххххххха» є абсолютно неліквідним та неплатоспроможним;

- коефіцієнт загальної ліквідності протягом досліджуваних років є нижче нормативного, і свідчить про неможливість ПАФ «Рхххххххха» погасити свої зобов'язання. Зокрема, у 2019 році показник вище нормативного на 32,93 %, у 2021 році на 33,6 %.

Ліквідність є одним із проявів платоспроможності, яка пов'язана з перетворенням наявних засобів в таку форму, яка дозволяє виконати свої зобов'язання.

Основними причинами зниження ліквідності та платоспроможності

підприємства є збиткова діяльність, а також збільшення поточних зобов'язань, фінансування капітальних витрат за рахунок поточних зобов'язань, зменшення власного капіталу.

Для підвищення ефективності використання фінансових коштів підприємства необхідно впровадити заходи, які сприятимуть збільшенню прибутку, зменшенню вартості матеріальних активів та дебіторської заборгованості, а також оптимізації структури капіталу підприємства.

Оскільки платоспроможність відображається в коефіцієнтах, за допомогою способу ланцюгових підстановок визначимо вплив факторів на зміну коефіцієнта загальної ліквідності ПАФ «Рхххххххха» (табл. 3.12).

Модель факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності:

$$КЗЛ = \frac{ОА}{ПЗ} \quad (3.3)$$

Таблиця 3.12

Вихідна інформація для факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності ПАФ «Рхххххххха» за 2019, 2021 рр.

Показники	Умовні позначення	Роки		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р.	
		2019	2021	абсолютне	відносне, %
1. Оборотні активи, тис. грн	ОА	141,8	114,3	-27,5	-19,4
2. Поточні зобов'язання, тис. грн.	ПЗ	141	114,8	-26,5	-18,6
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	КЗЛ	1,006	0,996	-0,010	х

За даними табл. 3.12 проводиться розрахунок умовного значення коефіцієнта загальної ліквідності:

$$КЗЛум = \frac{ОА_1}{ПЗ_0} \quad (3.4)$$

$$КЗЛум = 114,3/141=0,811$$

Загальна зміна (+;-) коефіцієнта загальної ліквідності ПАФ «Рхххххххха»:

$$\Delta КЗЛ = КЗЛ_1 – КЗЛ_0. \quad (3.5)$$

$$\Delta КЗЛ = 0,996 – 1,006 = -0,010.$$

у тому числі за рахунок факторів:

1. Оборотних активів:

$$\Delta КЗЛ_{оа} = КЗЛ_{ум} – КЗЛ_{0}. \quad (3.6)$$

$$\Delta КЗЛ_{оа} = 0,811– 1,006= -0,195.$$

2. Поточних зобов’язань:

$$\Delta КЗЛ_{пз} = КЗЛ_{1} – КЗЛ_{ум} \quad (3.7)$$

$$\Delta КЗЛ_{пз} = 0,996 – 0,811 = +0,185$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta КЗЛ = \Delta КЗЛ_{оа} + \Delta КЗЛ_{пз} \quad (3.8)$$

$$\Delta КЗЛ = -0,195 + 0,185= -0,010.$$

Отже, коефіцієнт загальної ліквідності ПАФ «Рхххххххха» у 2021 році порівняно з 2019 роком збільшився на 0,010 пункти, в тому числі за рахунок зниження вартості оборотних активів на 27,5 тис. грн, або на 19,4%, коефіцієнт зменшився на 0,195 пункти, за рахунок зниежння суми поточних зобов’язань на 26,5 тис. грн, або на 18,6%, коефіцієнт загальної ліквідності збільшився на 0,185 пункти. Перевірка підтвердила правильність розрахунків.

З метою своєчасного виявлення тенденцій формування незадовільної структури балансу у прибуткове працюючих підприємств доцільно проводити оперативний (щоквартальний) аналіз їх платоспроможності за допомогою коефіцієнта Бівера ($К_Б$), який визначається як відношення різниці між чистим прибутком та нарахованою амортизацією до суми зобов'язань:

$$К_Б = \frac{ЧП – А}{ДЗ + ПЗ}, \quad (3.9)$$

де $К_Б$ - коефіцієнт Бівера;

ЧП - чистий прибуток;

А - амортизація;

ДЗ- довгострокові зобов'язання;

ПЗ- поточні зобов'язання.

Ознакою формування незадовільної структури балансу є такий фінансовий стан підприємства, коли на протязі тривалого проміжку часу (1,5-2 роки) коефіцієнт Бівера не перевищує 0,2. Розрахуємо коефіцієнт Бівера

ПАФ «Рхххххххха» за 2019 та 2021 рр. (табл. 3.13).

Таблиця 3.13

Оперативний аналіз фінансового стану ПАФ «Рхххххххха» за допомогою коефіцієнта Бівера

Показники	2019 р.	2021 р.
1. Чистий прибуток, тис. грн	2,5	1,3
2. Амортизація, тис. грн	1	1
3. Довгострокові зобов'язання, тис. грн	-	-
4. Поточні зобов'язання, тис. грн	141	114,8
5. Коефіцієнт Бівера	0,010	0,003

Отже, розрахований показник протягом досліджуваних років є нижче нормативного, що пов'язано із перевагою суми поточних та довгострокових зобов'язань над прибутком зниженого на амортизаційні відрахування.

Для покращання показників ліквідності і платоспроможності підприємства запропонуємо такі заходи:

1. З метою підвищення показників ліквідності та платоспроможності підприємства пропонується ввести управління запасами підприємства з метою оптимізації запасів матеріалів, незавершеного виробництва та готової продукції. Оптимізація рівня запасів має вплинути на перерозподіл обігових коштів підприємства, в результаті чого очікується збільшення величини ліквідних грошових коштів та зменшення величини неліквідних виробничих запасів.

2. Аналіз активів підприємства дозволив виявити негативне явище збільшення дебіторської заборгованості підприємства.

3. Крім того для більш підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємству необхідно планувати свою фінансову діяльність та контролювати виконання фінансових планів.

Оптимізація ліквідності підприємства реалізується за допомогою оперативного механізму фінансової стабілізації - системи заходів спрямованих, з одного боку, на зменшення фінансових зобов'язань, а з іншого - на збільшення грошових активів, що забезпечують ці зобов'язання.

Фінансові зобов'язання підприємство може зменшити за рахунок: зменшення суми постійних витрат (в тому числі витрат на утримання управлінського персоналу); зменшення рівня умовно-змінних витрат; продовження строків кредиторської заборгованості за товарними операціями.

Збільшити суму грошових активів, що можна за рахунок: оптимізації запасів матеріальних цінностей (шляхом встановлення нормативів товарних запасів методом техніко-економічних розрахунків); скорочення розмірів страхових, гарантійних та сезонних запасів на період перебування підприємства у фінансовій кризі. Звідси слідує висновок, що вирішення проблеми підвищення ліквідності підприємства, що аналізується та збільшення наявності власних коштів є реальним і можливим перш за все за рахунок подальшого збільшення обсягу реалізації продукції, підвищення рівня прибутковості.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки:

1. Правильне розуміння сутності й економічного змісту грошових коштів необхідне для правильного використання у господарській діяльності. Грошові кошти можуть виступати у різних формах (металеві, паперові, кредитні) і висловлювати свою сутність через свої функції. Грошові кошти знаходяться в постійному русі завдяки функціям платежу та засобу обігу. Рух грошей у внутрішньому обороті країни являє собою грошовий потік, виражений в готівковій та безготівковій формах, що, в свою чергу, опосередковує рух товарів і послуг.

2. Для узагальнення загальноприйнятих ознак класифікації грошових коштів пропонується удосконалена класифікація за такими ключовими ознаками, як: форма існування (готівкова, безготівкова); вид валюти (грошові кошти в національній валюті, грошові кошти в іноземній валюті); місце зберігання (готівка в касі підприємства, грошові кошти на рахунках у банку).

3. Аналіз нормативно-правової бази щодо організації обліку гроових коштів в Україні дозволяє зробити висновок, що сьогодні законодавча база в основному відповідає потребам підприємства. Основними документами, які регламентують систему бухгалтерського обліку грошових коштів є: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Положення про ведення касових операцій в національній валюті України, Інструкція про безготівкові розрахунки, інші законодавчі акти України.

4. Грошові розрахунки ПАФ «Рхххххххха» здійсює у готівковій і безготівковій формах. Тут можна виділити такі напрямки: розрахунки, які пов'язані з процесом виробництва (основним видом виробництва є алмазний інструмент); розрахунки за результатами діяльності; внутрішньогосподарські розрахунки.

Готівка є повністю ліквідним активом, і тому дуже важливим є облік

операції з готівкоюв касі. Касові операції - операції підприємств (підприємців) між собою та з фізичними особами, що пов'язані з прийманням і видачею готівки під час проведення розрахунків через касу з відображенням цих операцій у відповідних книгах обліку. Для обліку готівкових розрахунків в плані рахунків передбачено активний рахунок 30 «Готівка». Всі надходження і вибуття грошових коштів в касу оформлюється прибутковими та видатковими касовими ордерами.

5. Безготівкові розрахунки – це перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів. У ПАФ «Рхххххххха» відкрито розрахунковий рахунок в національній валюті. Безготівкові розрахунки проводяться за допомогою платіжних доручень. На банківських рахунках рух грошових коштів відображається на рахунку 31 «Рахунки в банках».

6. Протягом досліджуваних років рух грошових коштів ПАФ «Рхххххххха» складався з руху грошових коштів від операційної діяльності. Найбільша частка грошових надходжень від операційної діяльності припадає на надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) з урахуванням ПДВ, АЗ, вибуття – оплата за матеріальні цінності постачальникам.

7. Інформації про грошові кошти на рахунках в банках відображається у фінансовій звітності ПАФ «Рхххххххха»: Балансі (Звіті про фінансовий стан) (ф. № м-1), Розділ II «Оборотні активи», рядок 1165, стаття «Гроші та їх еквіваленти».

8. ПАФ «Рхххххххха» є платником податків, веде їх окремий облік та перебуває на спрощеній системі оподаткування. Встановлено, що станом на кінець 2021 р. ПАФ «Рхххххххха» не має податкового боргу. При веденні обліку податкових розрахунків товариство дотримується всіх норм чинного законодавства, вчасно подаючи податкову звітність та перераховуючи до бюджету обов’язкові платежі.

9. Проведено діагностику фінансового-економічної діяльності ПАФ «Рхххххххха» за 2019-2021 рр. Станом на 2021 рік є прибутковим та рентабельним. Показники аналізу фінансового стану дають змогу зробити висновки про повну залежність від зовнішніх кредиторів та нестійкий фінансовий стан.

10. Аналіз ліквідності балансу показав, що протягом досліджуваних років баланс ПАФ «Рхххххххха» має ознаки ліквідного, показники ліквідності та платоспроможності є нижче нормативного.

Для покращення організації обліку грошових коштів, можна зробити наступні пропозиції:

- впровадити систему бухгалтерського обліку грошових коштів, яка б передбачала 4 етапи обліку (нормативне забезпечення обліку; удосконалення касових первинних документів; відображення інформації в реєстрах; заповнення звітності);

- розробити фінансові плани руху готівки на наступний рік в якому заплануємо обсяг доходів та обґрунтуємо статті витрат;

- удосконалити управлінський облік, щодо руху грошової маси, а саме: виділити центри надходження, витрачання та чистий рух грошових коштів;

- оптимізувати форми і способи безготівкових розрахунків, їх організацію;

- інтенсифікувати і прискорити розрахунки. Чим швидше обертаються гроші і здійснюються платежі, тим більше можливостей для одержання більших доходів і прибутків.